

Poliisin näkökulma 2010-luvun suomalaiseen äärioikeistoon ja oikeistoradikalismiin

Noora Tirkkonen

11/2019

Tiivistelmä

Tekijä Noora Tirkkonen	Tutkinto Poliisi (AMK) / 20173C
Julkaisun nimi Poliisin näkökulma 2010-luvun suomalaisen äärioikeistoon ja oikeistoradikalismiin	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Virve Haarla & Ilkka Lukkari	Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää millaisena äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toiminta näyttäytyy poliisin silmin 2010-luvun Suomessa ja muodostaako liikehdintä uhkakuvia kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Lisäksi työssä pyritään selvittämään, mitkä tekijät kuvaavat äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimijakenttää, millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden ja miten poliisi reagoi liikehdintään.</p> <p>Työn teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan aihealueeseen liittyviä käsitteitä sekä suomalaisen äärioikeiston ja oikeistoradikalismien historiaa. Teoriaosuudessa esitellään myös keskeisimmät suomalaiset nykytoimijat.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusotetta ja tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Työtä varten haastateltiin neljää aihealueen parissa työskentelevää poliisimiestä eri poliisilaitosten alueilta.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että suomalaista äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia liikehdintää leimaavat esimerkiksi hajanaisuus ja johtamattomuus, eikä ilmiö ole uhka kansalliselle turvallisuudelle. Oikeistoradikaali liikehdintä aiheutti haastateltavien mukaan yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle riskejä lähinnä mielenosoitusten yhteydessä.</p>	
Sivumäärä 45 + 1	Tarkastuskuukausi ja -vuosi Marraskuu 2019
Avainsanat Äärioikeisto, oikeistoradikalismi, ääriliikkeet, väkivaltainen ekstremismi, poliittinen väkivalta	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Miksi juuri tämä aihe?	3
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	5
1.3 Aiempi tutkimus ja aiheen rajaus	6
2 TEORIA	7
2.1 Mikä äärioikeisto?	7
2.2 Äärioikeistolaisia vai oikeistoradikaaleja?	8
2.3 Itsenäisen Suomen äärioikeiston ja oikeistoradikalismien historiaa	9
2.3.1 Marsseja ja muilutuksia – 1920- ja 30-lukujen äärioikeistoliikkeet	9
2.3.2 Kylmä sota ja kommunistiviha	11
2.3.3 Pakolaisia ja skinheadeja	12
2.4 Suomalaiset nykytoimijat	13
2.4.1 Äärioikeistolaiset kansallissosialistiset vallankumousliikkeet	13
2.4.2 Äärioikeistolaiset vastajihadistiset katujärjestöt	15
2.4.3 Maahanmuuttovastaiset oikeistoradikaalit katupartioliikkeet	15
2.4.4 Maahanmuuttovastaiset oikeistoradikaalit katuprotestiliikkeet	16
2.4.5 Puoluepolitiikkaan linkittyneet oikeistoradikaalit toimijat	17
3 TUTKIMUSMENETELMÄT	19
3.1 Kvalitatiivinen tutkimusote	19
3.2 Teemahaastattelu	19
3.3 Toteutus	20
4 TULOKSET	21
4.1 Mitkä tekijät kuvaavat äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimijakenttää?	21
4.1.1 Henkilötaso	21
4.1.2 Käytännön toiminta	21
4.1.3 Hajanaisuus	23
4.1.4 Johtamattomuus	24
4.1.5 Ei puolue toiminnalle	25
4.2 Uhka kansalliselle turvallisuudelle?	25
4.3 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden uhka – keihin väkivalta kohdistuu?	27
4.3.1 Mielenosoitukset	27
4.3.2 Äärivasemmisto vastustajana	28
4.3.3 Suhtautuminen poliittiseen järjestelmään ja poliisiin	29
4.3.4 Sivulliset	30
4.3.5 Katuväkivalta	30
4.3.6 Maalittaminen	31
4.4 Äärioikeiston tulevaisuus Suomessa	31
4.4.1 Ennaltaehkäiseviä yhteiskunnallisia tekijöitä	31
4.4.2 Kansainvälinen poliittinen näkymä	32
4.4.3 Uusi pakolaiskriisi	32

4.4.4	Polarisoituminen ja yhteiskunnalliset olot.....	33
4.4.5	Suurin uhka: yksittäiset toimijat	33
4.5	Mitä poliisi voi tehdä?	35
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	37
5.1	Äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toiminta 2010-luvun Suomessa	37
5.1.1	Mitkä tekijät kuvaavat ilmiön toimijakenttää?	37
5.1.2	Uhka kansalliselle turvallisuudelle?	38
5.1.3	Uhka yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle?.....	38
5.1.4	Keihin äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali väkivalta kohdistuu?	39
5.1.5	Millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden?.....	39
5.1.6	Poliisin oma toiminta	39
5.2	Tutkimuksen luotettavuus	40
5.3	Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet.....	40
	LÄHTEET.....	42
	LIITE.....	46

1 JOHDANTO

1.1 Miksi juuri tämä aihe?

Mielenkiintoni käsittelemääni aihetta kohtaan heräsi lukeistunani Sisäministeriön laatiman tilannekatsauksen väkivaltaisesta ekstremismistä Suomessa vuonna 2018. Raportin mukaan *väkivaltainen äärioikeisto* vaikutti eniten kansalaisten arkiseen turvallisuuteen ekstremistisistä näkökulmasta tarkasteltuna. Poliisin tietoon tulleista ekstremismiin liittyvistä rikosepäilyistä yli puolet liittyi väkivaltaiseen äärioikeistoon. Epäillyissä rikoksissa tavallisin nimike oli pahoinpitely. Muita nimikkeitä olivat esimerkiksi lievä pahoinpitely, kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä törkeän pahoinpitelyn yritys. Suurin osa epäillyistä rikoksista oli tehty pääkaupunkiseudulla. (Sisäministeriö, 2018.)

Teema on ajankohtainen; äärioikeiston ja muiden oikeistoradikaalien toimijoiden tempaukset ovat olleet 2010-luvun kuluessa tasaisin väliajoin tapetilla. Heinäkuussa 2010 seksuaalivähemmistöjen oikeuksia puolustaneeseen Pride-kulkueeseen tehtiin kaasuisku Helsingissä. Savupommeille ja pippuri- ja kyynelkaasulle altistui satakunta ihmistä. Kolme parikymppistä, äärioikeistoon liitettyä miestä sai syytteet mm. 88:sta pahoinpitelystä, poliittisten toimintavapauksien loukkaamisesta ja kokouksen estämisestä. (Mölsä 2011.) Isku oli ensimmäinen, johon äärioikeistolaiseksi luonnehdittu Suomen Vastarintaliike (SVL, myöhemmin Pohjoismaainen Vastarintaliike) sekaantui. (Holappa 2016, 119).

Huhtikuussa 2011 kolme SVL:n jäsentä häiritsi kokoomuksen vaalitelialla olleita ehdokkaita ja vaalityöntekijöitä Oulussa. Yksi miehistä sai syytteen pahoinpitelystä ja kaikki kolme sakot haitanteosta virkamiehelle. (Jansson ym. 2018.)

Tammikuussa 2013 kolme Vastarintaliikkeen aktiivia yritti tunkeutua Jyväskylän pääkirjastossa pidettyyn Äärioikeisto Suomessa -kirjan esittelytilanteeseen. Selkkauksessa yhtä tapahtuman järjestäjää puukotettiin. (Holappa 2016, 185.) Elokuussa 2015 niin ikään Jyväskylässä järjestetty Vastarintaliikkeen mielenosoitus yltyi mellakaksi. Mellakan yhteydessä aikaisempaan kirjastopuukotukseen liittynyt henkilö pahoinpideltiin. Yhteensä 22 suomalaista ja ruotsalaista Vastarintaliikkeen jäsentä sai syytteitä mm. väkivaltaisen mellakan johtamisesta, väkivaltaiseen mellakkaan osallistumisesta, pahoinpitelystä ja haitanteosta virkamiehelle. (Seppälä 2016.)

Vuosina 2014-2015 alkanut siirtolaiskriisi polarisoi Suomen poliittista ilmapiiriä. Kriisin seurauksena suomalaiset oikeistoradikaalit järjestöt alkoivat liikehtiä voimakkaasti. Pakolaisriisi toi Euroopan unionin alueelle lähes neljä miljoonaa turvapaikanhakijaa Lähi-Idän, Afrikan ja Etelä-Aasian alueilta vuosina 2015-2018 (Eurostat 2018). Kriisin seurauksena Suomeen saapui vuonna 2015 ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä. Vuosien 2015-2019 aikana Suomessa on tehty yli 50 000 turvapaikkahakemusta. Suurin osa Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista on ollut lähtöisin Irakista (25 817 kpl), Afganistanista (6 965 kpl), Somaliasta (3 250 kpl) ja Syyriasta (2 405 kpl). (Maahanmuuttovirasto, 2019.)

Pakolaiskriisin seurauksena uusia äärioikeistolaisia ja oikeistoradikaaleja järjestöjä perustettiin, ja mielenilmausten ja katupartioinnin määrä oli huipussaan (Sallamaa 2018, 5). Esimerkiksi katupartioimintaan keskittynyt Soldiers of Odin -järjestö perustettiin lokakuussa 2015 Kemissä, josta se levisi ympäri Suomen. Suojelupoliisi luonnehti järjestöä muukalaisvastaiseksi ja rasistiseksi ryhmittymäksi, joilla saattaisi olla väkivaltapotentiaalia. (Savikko 2016.)

Pitkin syksyä 2015 uutisoitiin viidessätoista vastaanottokeskuksissa ympäri maan syntyneistä tulipaloista tai läheltä piti -tilanteista. Osassa paloista ei epäilty rikosta, mutta osassa syyttimenä oli käytetty polttopulloja, savupommeja ja -kranaatteja. (Nironen 2015.) Iskuja ei pystytty suoranaisesti yhdistämään Suomen Vastarintaliikkeeseen tai muihin oikeistoradikaaleihin. Sisäministeriö piti iskuja, joissa tuhotyörikosten tekijät olivat tiedossa, spontaaneina, päihteiden vaikutuksen alaisena tehtyinä ”rasistisina rikoksina”. (Sisäministeriö 2016, 14.) Vastarintaliikkeen entinen johtaja Henrik Holappa kertoi järjestön aloittaneen maahanmuuttovastaisen kampanjan juuri ennen vastaanottokeskusten iskuja. Liike ei tuominut iskuja, vaan suhtautui niihin myönteisesti. Vihakampanjassaan liike kehotti tukijoitaan levittämään pakolaisvastaista materiaalia omien alueidensa vastaanottokeskusten läheisyyteen. (Holappa 2016, 189.)

Suomen Vastarintaliikkeen aktiivi pahoinpiteli Helsingin Asema-aukiolla syyskuussa 2016 ohikulkijan. Ohikulkenut mies oli sylkäissyt maahan järjestön lippurivin edessä, minkä seurauksena SVL:n aktiivi oli potkaissut miestä, joka oli kaatunut ja lyönyt päänsä katuun. Mies kuoli viikkoa myöhemmin. Vastarintaliikkeen jäsen sai tuomion törkeästä pahoinpitelystä. (Mölsä 2018.)

Helmikuussa 2017 Suomi Ensin -yhdistys aloitti yli 100 päivää kestäneen vastamielenosoituksen turvapaikanhakijoiden Oikeus elää -mielenosoituksen vuoksi. Mielenosoittajaosapuolet leiriytyivät Helsingin Rautatientorille. Poliisi määräsi Suomi Ensin -mielenosoitusleirin purettavaksi, sillä leiriytyjät aiheuttivat toistuvia järjestyshäiriöitä Rautatientorilla. Suomi Ensin -mielenosoittajia epäiltiin esimerkiksi pahoinpitelystä. (Bäckgren ym. 2017.)

Poliisihallitus vaati Asema-aukion pahoinpitelytapauksen jälkeen Pohjoismaista Vastarintaliikettä ja sen alayhdistyksiä lakkautettavaksi, sillä se katsoi järjestön toiminnan olevan sekä lain että hyvien tapojen vastaista. Poliisihallitus piti järjestöä lisäksi vihapuhetta lietsovana, rasistisena ja väkivaltaisena. Järjestön lakkauttamista koskeva kiista eteni maaliskuussa 2019 Korkeimpaan oikeuteen (KKO), joka määräsi PVL:n toiminnan väliaikaisesti kielletyksi ja toiminnan lakkautettavaksi, kunnes KKO on ratkaissut asian lopullisesti. KKO myönsi Vastarintaliikkeelle valitusluvan. Asian käsittely on yhä kesken. (KKO 2019.)

Pääsin itsekin mukaan valvomaan pahamaineisen äärioikeiston marssia – tai näin ainakin etukäteen kuvittelin. Olin nuorempana konstaapelina ryhmäni mukana turvaamassa eduskuntavaalien vaalirauhaa Yliopistonkadulla Turussa keväällä 2019. Vaalikadun läheisyydessä olleessa ravintolassa järjestettiin ”valkoisten nationalistien” ja

äärioikeistoaktiivien Awakening-konferenssi, ja poliisi oli varautunut tapahtumaan. Myönnän odottaneeni päivältä jotakin dramaattista, sillä media oli uutisoinut tapahtumasta kohtalaisen näkyvästi etukäteen.

Vaikka istuinkin useamman tunnin poliisiauton ratissa valvomassa vilkasta vaalikatua ja hyväntuulisia, aurinkoisesta lauantapäivästä nauttivia kansalaisia, en nähnyt vilaustakaan äärioikeistosta. Vaalikadun vilinässä taisi vilahtaa yksi ”ei natsuja” -kyltti, johon kukaan ei näyttänyt kiinnittävän suurempaa huomiota. Eräs haastattelemani poliisimies kertoi olleensa myös paikalla: *”Siellä kokouksessa oli muutama kymmenen äärioikeistolaista ja sitten oli tämä vastamielenosoitus, jossa oli ehkä kuusi ihmistä. Ja kultainenoutaja. Ihmiset saivat median kautta kuvan, että oli tosi paha tilanne päällä. Median kauttahan tätä ruokitaan isommaksi ongelmaksi kuin se onkaan.”*

Keitä siis todellisuudessa ovat nämä uutiskuvien tummiin pukeutuneet vihaiset miehet, jotka tituleeraavat itsensä kansalaisia suojelevaksi ”isänmaalliseksi katupartioyhdistykseksi” tai kannattelevat marsseillaan vihreävalkoista lippua? Millaisen uhan he muodostavat maamme kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle?

Päätin kysyä neljältä ilmiön parissa työskentelevältä poliisimieheltä, mitä he ajattelevat 2010-luvun suomalaisesta radikaalista oikeistosta.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tarkoitukseni on tuottaa Saarisen (2018) oivalle ääriivasemmistolaista ekstremismia 2010-luvun Suomessa käsittelevälle opinnäytetyölle eräänlainen vastapari. Olen siksi käyttänyt äärioikeistoa ja oikeistoradikalismia tutkiessani samankaltaisia tutkimuskysymyksiä kuin Saarinen ääriivasemmistoa koskevassa työssään. (Saarinen 2018, 3-4.)

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää neljän aihealueen parissa työskentelevän poliisimiehen näkökulma äärioikeistolaisista ja oikeistoradikaaleista toimijoista 2010-luvun Suomessa. Keitä nämä toimijat ovat? Mitkä tekijät kuvaavat suomalaista äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia liikehdintää? Keihin oikeistolaisten ääriiliikkeiden väkivalta kohdistuu? Muodostaako ilmiö uhkakuvia maamme kansalliselle turvallisuudelle tai yhteiskuntamme yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle? Millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden? Millaisina poliisit kokevat oman roolinsa ilmiön torjumisessa?

Pyrin työlläni hahmottamaan tilannekuvaa äärioikeistolaisuudesta 2010-luvun Suomessa ja tarjoamaan tietopakettia muille poliisiopiskelijoille tai aihealueesta muutoin kiinnostuneille.

Tutkimuksen tavoite:

Selvittää, millaisena äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toiminta näyttää poliisin silmin 2010-luvun Suomessa.

Tarkentavat kysymykset:

- Mitkä tekijät kuvaavat suomalaista äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimijakenttää?
- Mitä äärioikeistolainen väkivalta on ja keihin se kohdistuu?
- Vaikuttaako äärioikeistolainen tai oikeistoradikaali liikehdintä kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen Suomessa?
- Millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden?
- Miten poliisi reagoi ilmiöön?

1.3 Aiempi tutkimus ja aiheen rajaus

Opinnäytetyöni teoreettiseen viitekehykseen liittyvää tutkimuskirjallisuutta ja muuta materiaalia oli runsaasti saatavilla. Teema vaikuttaisi olevan suosittu tutkimusaihe niin kansallisesta kuin kansainvälisestäkin näkökulmasta tarkasteltuna. Julkisista lähteistä ei kuitenkaan ollut saatavilla kattavia tutkimuksia, jotka olisivat käsitelleet kotimaista ilmiötä juuri suomalaisen poliisin perspektiivistä.

Samaan tulokseen on päätyntä myös esimerkiksi Sallamaa (2018), jonka mukaan suomalaisviranomaiset ovat tuottaneet nykyhetken äärioikeistosta ja maahanmuuton vastustajista vaatimattoman määrän avointa materiaalia (Sallamaa 2018, 4). Sisäministeriö on julkaissut vuodesta 2013 lähtien 1-2 kertaa vuodessa väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksia, jossa äärioikeistoa on käsitelty omana osionaan. Tilannekatsauksen työryhmään kuuluu edustajia Poliisihallituksesta ja Suojelupoliisista. (Sisäministeriö 2018, 3.) Myös Suojelupoliisi on käsitellyt äärioikeistoa jonkin verran vuosikirjoissaan (kts. esim. Suojelupoliisi 2018,17).

Olen rajannut aihealueeni käsittelemään kotimaista äärioikeistokenttää esimerkiksi pohjoismaisen tai eurooppalaisen näkökulman sijaan. Koska tarkoitukseni on käsitellä aihealuetta suomalaisten poliisimiesten näkökulmasta, on mielekkäintä tarkastella juuri äärioikeistolaisuuden kotimaisia ilmentymiä. Oikeistoradikalismien kokonaisvaltainen tarkastelu esimerkiksi pohjoismaisella tasolla vaatisi huomattavasti opinnäytetyötä laajempaa katsausta.

Vaikka keskitynkin tarkastelemaan maamme sisäistä ilmiötä, ei suomalainen oikeistoradikaali ole tietenkään syntynyt tyhjiössä. Kotimainen oikeistoradikaali liikehdintä on aina ottanut vaikutteita ulkomailta. Sivuan ilmiön kansainvälistä ja historiallista viitekehystä lyhyesti luvuissa 3 ja 4. Teoriapuolella keskityn kuitenkin lähinnä vain suomalaisen äärioikeistolaisen ja oikeistoradikaalin toiminnan taustoittamiseen.

2 TEORIA

2.1 Mikä äärioikeisto?

Äärioikeiston käsite on ongelmallinen.

Vuoden 1789 Ranskan vallankumous loi käsitteet poliittisesta oikeistosta ja vasemmistosta. Kansalliskokouksessa suurimpia yhteiskunnallisia uudistuksia vaatineet istuivat puhemiehestä katsottuna vasemmalla puolella ja olojen säilyttämistä entisellään vaatineet oikealla. (Paloheimo & Wiberg 2012, 227.) Äärioikeiston paikka oli nimensä mukaisesti *äärimmäisenä oikealla*.

Äärioikeiston käsitteen sisältö on vaihdellut eri aikoina. Kotosen (2018) mukaan se, mikä milloinkin katsotaan ”äärimmäiseksi” tai ”oikeistolaiseksi”, on aina kytköksissä aikakauden poliittisiin olosuhteisiin. Nykyään äärioikeisto -termiä käytetään eräänlaisena yläkäsitteenä, jonka alle niputetaan useita erilaisia toimijoita – myös sellaisia, jotka eivät täytä äärioikeiston määritelmää. (Kotonen 2018, 14.) Äärioikeisto -kattotermillä saatetaan viitata arkipuheessa niin maahanmuuton torjumiseen tähtäävään Soldiers of Odin -katupartiojärjestöön, 30-luvun kommunisminvastaiseen Lapuan liikkeeseen kuin juutalaisvihamielisiin kansallissosialisteihin.

Suomalainen äärioikeisto ei ole yhtenäinen liike tai rintama, vaan sen voidaan katsoa muodostuvan erilaisista hajanaisista ryhmittymistä. Suomalaisia äärioikeistolaisia aatemaailmoja yhdistää kuitenkin vieraiden kulttuurien, Euroopan unionin, globalisaation, ”eliitin” ja yleisesti ottaen liberaaliin demokratiaan liittyvän tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden vastustus. Vastustus saattaa äärimmillään ilmetä esimerkiksi muukalaisvihamielisyytenä ja rasismina. (Tammikko 2019, 104.) Toisaalta kaikki tunnusmerkit eivät toteudu jokaisessa suomalaisissa äärioikeistolaisiksi luokiteltavissa järjestöissä.

Keskeisenä äärioikeistolaisuuden muotona voidaan pitää ”radikaalionalismia”. Eurooppaan 1800-luvulla levinnyt **nationalismi** korosti ajatusta yhtenäisestä kansasta: valtio tulisi rakentaa vain yhden etnisen ryhmän ympärille. Kansalla tuli olla yhteinen kieli, uskonto ja historia, yksi yhtenäinen kulttuuri. Radikaalionalistit pitivät tämän vuoksi monikulttuurisuutta haitallisena ja pyrkivät luomaan mielikuvia ”meistä” ja ”muista” kansallisen yhtenäisyyden lujittamiseksi. (Tammikko 2019, 104-105.) Mikäli ”me” kokee itsensä uhatuksi tai sorretuksi, aletaan ”muut” määritellä ”vihollisiksi”. Näitä oletettuja ”vihollisia” vastaan ”meitä” on lujitettava. Esimerkiksi rajat on turvattava ja tiivistettävä, ja sisäpuolelle jääneiden keskinäistä yhtenäisyyttä ja lojaaliutta vahvistettava. (Vuorinen 2004, 247.) Kansainvälisyyden ja globalisaation katsotaan murentavan kansallista yhtenäisyyttä. Viholliskuvissa on siksi toistunut myös suvaitsevainen ”punavihreä” eliitti (Kotonen 2016).

Äärioikeistolaisuus on liitetty usein myös fasismiin, kansallissosialismiin ja uusnatsismiin. **Fasismi** on Italiassa maailmansotien välisenä aikana kehittynyt voimakkaan

kansallismielinen ideologia, joka vastustaa esimerkiksi marxilaisuutta, liberalismia, konservatismia, demokratiaa, yleisiä kansalaisoikeuksia ja juutalaisuutta. Fasismin päämääränä on autoritarismi, imperialismi ja totalitarismi. Ideologiaan kuuluu olennaisesti myös esimerkiksi rasismi. Osa tutkijoista katsoo natsi-Saksassa kukoistaneen **kansallissocialismin** eli natsismin olevan itsenäisen ideologian sijaan fasismin äärimuoto ja paikallinen sovellutus. Kansallissocialismin erityispiirteitä olivat esimerkiksi voimakas antisemitismi, rotuoppi, kommunisminvastaisuus ja Versaillesin rauhansopimuksen kyseenalaistaminen. (Sundström 2007, 16, 21.)

Kotonen kuitenkin katsoo, ettei kaikkia äärioikeistoliikkeitä voi nähdä suorana jatkumona fasismin tai kansallissocialismin perinteille. Äärioikeisto luetaan fasismin, kansallissocialismin ja uusnatsismin kirjoon useimmiten siksi, että niitä yhdistävät samankaltaiset ainekset: muukalaisvihamielisyys, kansallisten traditioiden vaaliminen, vahvan valtion idea, militantti nationalismi sekä tasa-arvoajattelun ja suvaitsevuuden vastustus. (Kotonen 2016.)

Ilmiötä Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa tutkinut Bjørgo (2017) jakaa äärioikeistoliikkeet kahteen päähaaraan: uusnatsistisia piirteitä omaavaan juutalaisvihamieliseen liikkeeseen ja radikaalinationalistiseen, etnosentrisiä piirteitä omaavaan muslimivastaiseen liikkeeseen (Bjørgo 2017, 3). Suomessa Pohjoismainen Vastarintaliike (ent. Suomen Vastarintaliike) voidaan selkeästi laskea ulkoparlamentaarisiksi äärioikeistolaiseksi järjestöksi, joka lainaa ideologiansa natsi-Saksalta antisemitistisine ja rotuopillisine tavoitteineen. Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen tavoitteena on kansallissocialistinen vallankumous, demokratian syrjäyttäminen ja yhteispohjoismainen hallinto. (Sallamaa 2018, 3.)

Finnish Defence League (FDL) puolestaan edustaa Bjørgon nimeämää vastajihadistista suuntausta. FDL:n mukaan suomalainen yhteiskuntaeliitti on kykenemätön ja haluton torjumaan islamin ja jihadismin uhkaa. Järjestö suhtautuu kielteisesti myös maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen. (Sallamaa 2018, 17.) Jokisen (2011) mukaan islamivihamielinen äärioikeisto on paneutunut erityisesti muslimi- ja islamivastaisen propagandan levittämiseen internetissä. Liikkeen ideologiaan kuuluu islaminuskon näkeminen väkivaltaisena ja epäinhimillisenä uskontona, jolla ei ole maltillista puolta. Liike uskoo, että Euroopan perikatoon saattava monikulttuurisuus on ideologia, jota ”poliittisesti korrekti” ja vasemmistolainen yhteiskuntaeliitti yrittää salaliittomaisesti pakkosyöttää vastentahtoiselle kansalle. (Jokinen 2011, 236.)

2.2 Äärioikeistolaisia vai oikeistoradikaaleja?

Suurin osa suomalaisista äärioikeistolaisiksi arkipuheessa luokiteltavista liikkeistä ja ryhmistä on kuitenkin Kotosen (2016) mukaan maahanmuuttovastaisia ”yhden asian liikkeitä”, joilta puuttuu taustaltaan PVL:n kaltainen selkeä ideologia. Kotonen kokeekin, että on tulkinnanvaraista, missä määrin eri suomalaisjärjestöt ja liikkeet voidaan ylipäänsä katsoa äärioikeistolaisiksi. (Kotonen 2016.)

Esimerkiksi FDL ilmoittaa nettisivuillaan kunnioittavansa suomalaista demokratiaa ja oikeusvaltiota. (Finnish Defence League ry, 2019.) Sallamaa (2018) on todennut, että FDL:n kokemaan islamin ja monikulttuurisuuden uhkaan tulisi järjestön mukaan puuttua laillisin keinoin, esimerkiksi maahanmuuttopolitiikkaan vaikuttamalla (Sallamaa 2018, 18). Kotonen (2018) onkin erotellut toisistaan äärioikeistolaisuuden ja **oikeistoradikalism**in. Äärioikeistolaisen toimijan tavoitteena on kaataa demokraattinen järjestelmä, mutta oikeistoradikaali toimija pyrkii aatteidensa radikaaliudesta huolimatta toimimaan parlamentaarisen järjestelmän puitteissa. Kielitoimiston sanakirja antaa radikalismihakusanalle samankaltaisen määritteen: *mielipiteiden jyrkkyys, äärimmäisyyskanta, olojen jyrkkään muuttamiseen pyrkivä suunta* (Kielitoimiston sanakirja 2018).

Äärioikeistolaisuus mielletäänkin tekojen äärimmäisyydeksi, radikalismi puolestaan mielipiteiden jyrkkyydeksi (Kotonen 2018, 16-17). Kullberg (2011) kuvailee radikalismia ”realisoitumatta jääneeksi terroristisen toiminnan potentiaaliksi”. Radikaalit toimijat pyrkivät vallitsevien olojen ja arvojen kyseenalaistamiseen ja muuttamiseen. Kaikki radikaalijattelijat eivät kuitenkaan aina kannata väkivaltaisia toimintatapoja ja Kullberg huomauttaakin, että uudet radikaalit ajatukset ovat toisinaan välttämättömiä yhteiskunnan uudistumisen ja kehittymisen kannalta. (Kullberg 2011, 13-14.) Jokisaloon (2011) mukaan radikaali oikeisto -termi käsittää keskenään hyvinkin erilaisia puolueita ja liikkeitä aina uusfasistisista ryhmittymistä oikeistopopulistisiin puolueisiin (Jokinen 2011, 236).

Käsitteet äärioikeisto ja oikeistoradikalismi menevät kuitenkin usein sekaisin niin puhekielessä ja mediassa kuin virallisemmissakin raporteissa. Esimerkiksi Sisäministeriön väkivaltaisen ekstremismin vuosien 2016-2019 tilannekatsauksissa viitataan ”väkivaltaisella äärioikeistolla” Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen lisäksi ”rasistisiin skinheadryhmiin” ja ”katupartiointiryhmään, johon liittyy rasistisia piirteitä” (kts. esim. Sisäministeriö 2016, 13).

Pyrin kuitenkin tässä opinnäytetyössä viittaamaan äärioikeistolaisilla toimijoilla yksinomaan Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen kaltaisiin selkeän ideologian omaaviin liikkeisiin. Oikeistoradikalismia taas pidän ilmiön yläkäsitteenä, joka pitää Jokisaloon (2011) tulkinnan mukaan sisällään PVL:n kaltaisen militantin vallankumousjärjestön lisäksi toimijoita maahanmuuttovastaisista katupartioista ja protestiliikkeistä maltillisempiin oikeistopopulistisiin puolueisiin (Jokisalo 2011, 7).

2.3 Itsenäisen Suomen äärioikeiston ja oikeistoradikalismin historiaa

2.3.1 Marsseja ja muilutuksia – 1920- ja 30-lukujen äärioikeistoliikkeet

Suomi ajautui katkeraan sisällissotaan vajaa kaksi kuukautta itsenäiseksi julistautumisen jälkeen. Suomen senaatin eli hallituksen asejoukkona toiminut valkoinen suojeluskunta taisteli kansanvaltuuskuntalaista Suomen Punaista Kaartia eli punaisia vastaan. Vuoden 1918 tammikuusta saman vuoden toukokuuhun kestäneessä lyhyehkössä, mutta sitäkin verisemmässä sodassa luotiin maahamme seuraaviksi vuosikymmeniksi kaunainen ja väkivaltainen ilmapiiri. Sisällissodassa ja sen jälkipuinneissa sai surmansa 36 000 suomalaista. Väkivaltaisuuudet ulottuivat pitkälle sodan jälkeiseenkin aikaan: Suomessa

tilastoitiin vuosina 1918-1921 yli 300 vakavaa poliittista väkivallantekoa, joista pääosa tapahtui entisten suojeluskuntalaisten ja punakaartilaisien välienselvittelyjen yhteydessä. (Malkki & Paastela 2007, 352-353.)

Tulehtunut yhteiskunnallinen ilmapiiri edesauttoi kansallismielisen **Lapuan liikkeen** (1929-1932) nousua 20-luvun lopussa. Liikettä on kuvailtu Suomen historian voimakkaimmaksi kansanliikkeeksi. Lapuan liike koostui pitkälti entisistä suojeluskuntalaisista ja aktivisteista, jotka kokivat, ettei vuoden 1918 sisällissodan voitto vastannutkaan odotuksia – punaisten kommunistien toiminta oli valkoisten rajusta vastustamisesta huolimatta saanut jatkoa. Lapualaisia ärsytti lisäksi Neuvosto-Venäjän kanssa solmittu ”häpeällinen” Tarton rauhansopimus sekä Maalaisliiton, SDP:n ja Edistyspuolueen muodostaman keskustahallituksen harjoittama politiikka, jonka tarkoituksena oli yhtenäistää sisällissodan runtelemaa Suomea ja esimerkiksi armahtaa punaisten puolella taistelleita kansallisen eheyttämisen nimissä. Lapuan liikkeen päämääränä oli demokraattisen valtiojärjestyksen kumoaminen, ”valkoisen” Suomen luominen ja kommunismin lopullinen kitkeminen maasta. (Malkki & Paastela 2007, 354; Kotonen 2018, 25-26.)

Lapuan liike sai poikkeuksellisen suurta kannatusta porvariston keskuudessa. Liikkeen painostuksen seurauksena syntynyt porvarillinen hallitus eristi kommunistit vaaleista ja heidän kustanteensa lopetettiin. Lapualaiset vetosivat valkoisen armeijansa voimaan ohi parlamentaarisen järjestelmän. (Siltala 2011, 101.) Lapuan liike katsoi, että sillä oli oikeuden sijaan suoranainen velvollisuus käyttää väkivaltaa ja painostuskeinoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Väkivalta kohdistui kommunistien lisäksi myös maltillisempiin sosiaalidemokraatteihin ja heidän perheisiinsä. Lapuan liike marssi fasistien esikuvansa mukaisesti 1200 miehen voimalla Senaatintorille vuonna 1930, häiritsi ja terrorisoi työväenjärjestöjen tilaisuuksia, sulki työväentaloja ja organisoi Vientirauha-järjestön avulla lakonmurtajien pestausjärjestelmän, jonka tavoitteena oli ammattiyhdistysten selkärangan murtaminen. Lapuan liike häiritsi lisäksi kannattajikseen katsomiensa henkilöiden oikeudenkäyntejä. He uhkailivat kostotoimilla terroritoiminnan mahdollisia todistajia ja painostivat uhreja pidättäytymään syytteiden nostamisesta. (Malkki & Paastela 2007, 355-356.) Tunnetuimmat esimerkit Lapuan liikkeen terrorista olivat niin kutsutut ”muilutukset”, yölliset ihmiskaappaukset, joissa uhri pahoinpideltiin ja kyyditettiin itärajalle ”oikeaan kotimaahansa”. Tunnettuja kyydityksiä ja niiden yrityksiä tapahtui vuoden 1930 aikana 254. Uhrin tekemän vastarinnan vuoksi kolme kaappauksista päättyi kuljetettavan tappoon. (Siltala 2011, 101.)

Lapuan liike tuli tiensä päähän helmikuussa 1932 niin kutsutun Mäntsälän kapinan seurauksena. Kapinallaan liike tavoitteli Suomen hallituksen kaatamista. Juopuneiden lapualaisten kapina päättyi murskatappioon ja liikkeen toiminta kiellettiin. Tätä ennen liike oli menettänyt merkittävästi kannatustaan kyyditsemällä entisen presidentin K. J. Ståhlbergin ja hänen vaimonsa. (Malkki & Paastela 2007, 357.)

Lopettamispäätöksen jälkeen Lapuan liikkeen perintö eli kuitenkin vuonna 1932 perustetussa puolueessa, oikeistoradikaalissa **Isänmaallisessa Kansanliikkeessä** (IKL), joka sai merkittävän roolin vuosikymmenen politiikassa. Toisin kuin avoimen väkivaltaiset

lapualaiset, IKL pyrki pitäytymään parlamentaarisisissa menettelytavoissa. Lapuan liike oli tavoittanut enimmäkseen talonpoikauskannattajia, mutta IKL:n merkittävin kannattajakunta koostui suomalaisesta keskiluokasta ja sivistyneistöstä. IKL:n ideologian perustana oli lapualaisten tavoin kommunistivapaa Suomi ja demokratian vastustus. Liikkeen ilkivallantekoihin syylistynyt nuorisjärjestö Sinimustat sekaantui Viron vapaussoturiliikkeen vallankaappausyritykseen. (Kotonen 2018, 28-29.) IKL:n ja Sinimustien toiminnassa on kuvattu olleen fasisistisia piirteitä ja he saattoivat tilaisuuksissaan käyttää esimerkiksi natsitervehdystä (Silvennoinen ym. 2016, 293).

Lapuan liikkeen ja IKL:n ohella sotienvälisessä Suomessa vaikutti myös esimerkiksi ”ryssävihaa” levittänyt, aitosuomalaisuutta ja Suur-Suomi-aatetta kannattanut ylioppilaiden ja akateemikkojen perustama **Akateeminen Karjala-Seura** (AKS, 1922-1944), jonka jäsenistöön kuului myös merkittäviä politiikan toimijoita (Malkki & Paastela 2007, 357).

Jatkosodan päätti Neuvostoliiton ja Iso-Britannian kanssa solmittu Moskovan välirauhansopimus vuonna 1944. Sopimuksessa veloitettiin Suomea lakkauttamaan fasisistiset ja muut Neuvostoliiton vastaiset järjestöt. IKL ja AKS lakkautettiin ensimmäisten joukossa. (Kotonen 2018, 35.)

2.3.2 Kylmä sota ja kommunistiviha

Toisen maailmansodan päättyminen ja Saksan tappio lamautti kansallissosialismista inspiroituneen toiminnan Suomessa. Vuosina 1945-1948 toiminut Suomen valtiollinen poliisi ”Punainen Valpo” oli kommunistien johtama. Valpo jäljitti tarmokkaasti entisiä ja nykyisiä fasisteja, paljasti äärioikeiston salahankkeita ja tutki sabotaaseja. Osittain siksi äärioikeistolaiset hankkeet jäivät 1940- ja 1950-luvuilla lähinnä ajatuksen tasolle. Sodan jälkeisinä vuosikymmeninä nousi vain muutamia uhmakkaiden nuorten miesten äärioikeistoa ihailevia salahankkeita ja ”vastarintaryhmiä”, mutta ne jäivät usein lyhytikäisiksi ilmiöksi. (Kotonen 2018, 37, 94.)

Seuraavan vuosikymmenen merkittävimmäksi tekijäksi nousi Lahdessa vuonna 1964 perustettu, suurimmillaan noin 500:n jäsenen **Isänmaallinen Yhtenäisyysseura**. Seuran toiminta painottui lähinnä puheiden pitämiseen ja äärioikeistolaiseen retoriikkaan, mutta Kotonen (2018) kuvailee liikettä ”1960-luvun menestystarinaksi”. Seuran ohjelmassa pyrittiin esimerkiksi ”pelastamaan” suomalainen työväestö kommunismilta ja suojelemaan suomalaista kulttuuria ja perintöä. Seura otti kantaa myös esimerkiksi kielipolitiikkaan ja katsoi, että kaksikielisyys muodosti uhan kansalliselle yhtenäisyydelle. Isänmaallinen Yhtenäisyysseura hajosi sisäisiin ristiriitoihinsa vuonna 1969. (Kotonen 2018, 115-116, 120.) Seura yhdistettiin vuonna 1968 perustettuun **Vapaan Suomen Nuoret** -nimiseen parikymppisten nuorten ryhmittymään, joka aiheutti järjestyshäiriöitä vasemmiston mielenosoituksissa paukkupommeja ja kananmunia heitellen ja isänmaallisia iskulauseita huudellen (Kotonen 2018, 125).

Kansallissosialismia avoimesti kannattanut, vuonna 1956 perustettu ruotsalainen **Nordiska Rikspartiet** (NRP) rantautui Suomeen 1970-luvulla ja saavutti suomalaistakin

kannattajakuntaa. Puolue oli seuraavan kahdenkymmenen vuoden ajan kestopolitiisena Suojelupoliisille. NRP terrorisoi ääri-vasemmistolaisia järjestelmällisesti puhelinuhkauksin, mutta puhelinterroria pidemmälle järjestö ei kuitenkaan koskaan Suomessa edennyt. Koska kansallissosialistinen järjestötoiminta oli Suomessa kiellettyä, pyrki järjestö peittelemään esimerkiksi antisemitistisiä ja rotuopillisia ajatuksiaan. NRP jatkoi Ruotsissa toimintansa aina 2000-luvulle asti. (Kotonen 2018, 157-158, 162.)

1970-luvulta lähtien suomalainen äärioikeisto on henkilöitynyt **Pekka Siitoimeen** (1944-2003). Okkultismin parissakin kunnostautunut Siitoin perusti useita äärioikeistolaisiksi luokiteltavia järjestöjä. Eräs näistä oli vuonna 1976 perustettu **Isänmaallisen Kansallissrintama** (IKR). Television ja lehdistön sensaationhakuissa otsikoissa paistatteleva Siitoin julisti vihollisikseen esimerkiksi kommunistit, suurkapitalismin ja juutalaiset. IKR:n toiminta kuitenkin lakkautettiin vuonna 1977, sillä Siitoimeen yhdistetyt henkilöt olivat syyllistyneet mm. tuhopolttoon ja kirjepommi-iskuun. IKR oli lisäksi esiintynyt mediassa aseelliseen toimintaan kykenevänä, sotilaallisesti organisoituneena ryhmänä. Siitoimen katsottiin olleen IKR:n toiminnan keskiössä ja hänet vangittiin. Siitoimen kiihkomieliset kannattajat uhkasivat ”suistaa junia kiskoiltaan ja räjäyttää Yleisradion”, mikäli Siitointa ja muita IKR:n johtohenkilöinä vangittuja ei vapautettaisi vankeudesta. Siitoimen äärioikeistolaispiirit uhkailivat viranomaisia ja vasemmistolaisjärjestöjä toistuvasti läpi 1970-luvun, mutta uhkaukset eivät kuitenkaan johtaneet konkreettisiin toimiin, vaikka osa Siitoimen kannattajista onnistuikin hankkimaan esimerkiksi räjähteitä. (Jokinen 2011, 226-227, Kotonen 2018, 192-193.) Kotosen (2018) mukaan Siitoimen järjestön toiminta 1970-luvulla voidaan kuitenkin lukea terrorismiksi (Kotonen 2018, 175).

2.3.3 Pakolaisia ja skinheadeja

Antikommunismi leimasi suomalaista äärioikeistokenttää itsenäisyyden alkuvuosista aina 1970-luvun loppuun asti. 1980-luvun myötä suomalaiset äärioikeistolaiset havaitsivat kuitenkin uudenlaisen ”viholliskuvan”: maahanmuuttajat. Jo 1970-luvun alkupuolella Suomeen oli saapunut sotilasvallankaappausta paenneita chileläisiä ja Vietnamin sodan jälkimainingeissa vuosikymmenen loppupuolella ilmaantuivat maan kommunistihallintoa paenneet venepakolaiset. Kotonen (2018) huomauttaa, että äärioikeiston lisäksi maahanmuuttajiin suhtautui kriittisesti myös esimerkiksi moni valtavirtapuolueen kannattaja ja ääri-vasemmisto. (Kotonen 2018, 200.)

1980-luvulla Suomen katukuvaan ilmestyi pilottitakkeja ja maihinnousukenkiä suosivia nuorisojengejä. 1960-luvun Iso-Britanniassa syntynyt äärioikeistolaismielinen **skinhead-kulttuuri** oli rantautunut Suomeen. Uuden äärioikeiston keskuudessa Pekka Siitoin nähtiin lähinnä ”kiljua keittelevänä natsina”, joka oli haitaksi aatteen uskottavuudelle. Suomalaiset skinit olivat kuitenkin pääasiassa löyhästi järjestäytyneitä, eivätkä kaikki omaksuneet minkäänlaisia poliittista tai aatteellista sisältöä, vaan kyse oli pikemminkin pukeutumistyylistä. (Kotonen 2018, 201.)

Suomi oli 1990-luvun taitteessa luisumassa talouskriisiin. Samoihin aikoihin Suomi sai lisää pakolaisia sisällissodan runtelemasta Somaliasta. Laman syvetessä ja työttömyyden kasvaessa suhtautuminen uusiin tulokkaisiin muuttui kielteiseksi. Somalialaisten asettuessa Suomeen uusfasistinen skinheadliike alkoi elää nousukautta. Joensuusta muodostui rasistisen skini-ilmion keskus, jossa skinit syyllistyivät useisiin somalialaistaustaisten henkilöiden pahoinpitelyihin. Osapuolet ottivat yhteen myös lyömä- ja teräasein. Vuonna 1993 skinheadit tekivät Suomen Punaisen Ristin vastaanottokeskukseen polttopulloiskun. (Hänninen & Hänninen 2010, 27-28.; Jokinen 2011, 232.)

Skinitoiminnan kantavana ajatuksena oli niin kutsuttu *white power* -suuntaus, joka korosti valkoisen rodun ylivoimaisuutta. Suuntaus yhdisteli löyhähkössä ideologiassaan voimakasta nationalismia, rasismia, kansallissosialismia, fasismia ja antisemitismia. Suomalaisen skinitoiminnan keskiöön kuului myös talvi- ja jatkosotaa ihannoivia ja ”ryssävihaa” lietsovia elementtejä. Jokinen (2011) ei suoranaisesti pidä nuorisoon organisoitumatonta skinheadtoimintaa varsinaisesti terrorismina, mutta katsoo, että 1990-luvulla suuntauksessa oli terroristisiksi laskettavia piirteitä: systemaattista maahanmuuttajaväestöön kohdistuvaa väkivaltaa ja sillä uhkailua sekä julkisuushakuisuutta (Jokinen 2011, 231-232).

2.4 Suomalaiset nykytoimijat

Skinheadtoiminta menetti vetovoimansa 2000-luvulle tultaessa. Nuorisojengiliikkeen hiipussa äärioikeistolainen toiminta pesiytyi internetin keskustelupalstoille. Seuraavaksi esittelen lyhyesti keskeiset, tässä työssä käsitellyt äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit nykytoimijat.

2.4.1 Äärioikeistolaiset kansallissosialistiset vallankumousliikkeet

Pohjoismainen Vastarintaliike (PVL)

Pohjoismainen Vastarintaliike on yhteispohjoismainen kansallissosialistinen vallankumousjärjestö. Liikkeen emojärjestö Svenska Motståndsrörelsen perustettiin vuonna 1997 Ruotsissa. Liikkeellä oli alun perin erillisiä osastoja Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa. Järjestön Suomen haara, Suomen Vastarintaliike (SVL), perustettiin oululaisen Henrik Holapan aloitteesta vuonna 2008. (Sallamaa 2018, 39.)

Vastarintaliikkeen julkaiseman käsikirjan mukaan järjestö koostuu paikallisista aktivistiryhmistä, joilla on omat ryhmänjohtajansa. (Vastarintaliikkeen käsikirja 2017, 8.) Sallamaan (2018) tutkimuksen mukaan Vastarintaliikkeellä oli syksyllä 2018 paikallisosastoja ainakin Helsingissä, Turussa, Pirkanmaalla, Jyväskylässä, Porissa ja Lappeenrannassa. Osastonjohtajat ovat vastuussa esimerkiksi alueellisen toiminnan koordinoimisesta ja uusien jäsenten rekrytoinnista. Paikallisosastoilla tuli lisäksi olla esimerkiksi talous-, varuste- ja urheiluvastaavat. (Sallamaa 2018, 40.)

Holappa kertoi omaelämäkerrallisessa teoksessaan *Minä perustin uusnatsijärjestön – Suomen Vastarintaliikkeen ex-johtajan muistelmat* (2016) pettyneensä hajanaisiin suomalaisiin skinhead- ja uusnatsipiireihin ja halunneensa luoda maahamme uudenlaisen, järjestäytyneen ja ideologialtaan selkeän kansallissosialistisen järjestön. Hän haki idealleen tukea ja inspiraatiota sekä uusia kontakteja Euroopan ja Yhdysvaltojen uusnatsipiirien parista. Holappa toivoi saavansa ulkomaisilta yhteyksiltään ”kunnan aatteellista oppia”. Hän päätti lopulta ottaa perustamalleen Suomalaiselle Vastarintaliikkeelle mallia Ruotsista, joka oli maantieteellisesti ja yhteiskunnallisesti tarpeeksi lähellä Suomea. Ruotsin Vastarintaliike oli menestynyt ja vakiintunut Ruotsissa, ja liikkeen pyrkimyksenä oli laajentua yhteispohjoismaiseksi Vastarintaliikkeeksi. (Holappa 2016, 41-42, 62.)

Ruotsalaisen Vastarintaliikkeen esimerkin mukaisesti Suomen liikkeen tuli olla aatteiltaan kompromissiton ja radikaali uusnatsijärjestö. Suomen Vastarintaliike julistettiin ulkoparlamentariseksi ja militantiksi järjestöksi, ja se haki pesäeroa liian maltillisina pitämiinsä poliittisiin liikkeisiin, esimerkiksi Perussuomalaisiin. (Holappa 2016, 107-108.) Yhtenäisen ideologian luominen osoittautui kuitenkin Holapan mukaan haastavaksi. Osa liikkeen johtoportaan halusi pitää skinhead-kulttuuriin liittyvän alkoholin käytön, väkivaltaisuuDET ja musiikkitoiminnan erossa Vastarintaliikkeestä, osa puolestaan halusi liikkeen muodostuvan pikemminkin fasismin, ”ryssävihan” ja talonvaltausideologian ympärille. Holappa itse pyrki luomaan Vastarintaliikkeelle natsismin ja juutalaisvihan ympärille keskittyntä ideologiaa. (Holappa 2016, 109-110.)

Vuonna 2018 pohjoismaiset osastot, SVL mukaan lukien, fuusioituivat Pohjoismaiseksi Vastarintaliikkeeksi. Sallamaan (2018) mukaan PVL on ideologialtaan kansallissosialistinen ja liike jakaa samankaltaiset näkemykset natsi-Saksan kanssa rotubiologiasta, juutalaisvastaisuudesta ja kansakunnan geneettisestä eheydestä. PVL kokee erityisen vahingollisena Pohjoismaihin kohdistuvan maahanmuuton ja monikulttuurisuuden. Maahanmuuttajien ”sekoittuminen” kantaväestön kanssa uhkaa PVL:n mukaan pohjoismaista verenperimää. PVL näkee lisäksi kansainvälisen juutalaisen eliitin kontrolloivan maailmaa. Heidän mukaansa juutalainen salaliitto säätelee kansainvälisiä rahoitusmarkkinoita ja valtamediaa. PVL esittää ongelmien ratkaisuksi ja lopulliseksi päämääräkseen kansallissosialistista, Pohjoismaat yhdistävää valtiota. Pohjolalle valittaisiin yhteispohjoismaisella senaatilla yksi johtaja. (Sallamaa 2018, 42-43.)

Lyhyemmällä aikavälillä PVL pyrkii kasvattamaan jäsenmääränsä ja kouluttamaan ”vastarintayhteiskunnan” maamme sisälle. PVL on organisoinut jäsenilleen esimerkiksi kamppailulajileirejä. Jo Suomalaisen Vastarintaliikkeen aikoina jäsenet harjoittelivat Holapan mukaan painia ja esimerkiksi puukon käyttöä lähitaisteluissa. Harjoittelu oli hänen mukaansa tarkoitettu ensisijaisesti varautumiseksi ääriivasemmistolaisten oletettuja hyökkäyksiä kohtaan. (Sallamaa 2018, 46; Holappa 2016, 113.)

Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen Kansallinen vastarinta -nettisivustolla kuitenkin ilmoitetaan, että ”väkivallan käyttöä ei ihannoida järjestössä”, ja väkivallan käytön katsotaan olevan sopivaa ainoastaan silloin, kun liike itse joutuu väkivaltaisen hyökkäyksen kohteeksi (Kansallinen vastarinta, 2018).

Poliisihallitus vaati vuoden 2016 Asema-aukion pahoinpitelytapauksen jälkeen Pohjoismaista Vastarintaliikettä lakkautettavaksi, sillä se katsoi järjestön toiminnan olevan sekä lain että hyvien tapojen vastaista. Järjestön lakkauttamista koskeva kiista eteni maaliskuussa 2019 Korkeimpaan oikeuteen, joka määräsi PVL:n toiminnan väliaikaisesti kielletyksi ja toiminnan lakkautettavaksi. PVL:lle myönnettiin asiassa valituslupa ja asian käsittely on yhä kesken. (KKO 2019.)

2.4.2 Äärioikeistolaiset vastajihadistiset katujärjestöt

Finnish Defence League (FDL)

Facebook-ryhmänä vuonna 2011 toimintansa aloittanut Finnish Defence League rekisteröityi yhdistykseksi vuonna 2013. Järjestön nimi ja ideologia on lainattu vuonna 2009 perustetulta englantilaiselta English Defence Leaguelta (EDL), joka on kotimaassaan organisoinut useita väkivaltaisiksi katumellakoiksi yltyneitä islaminvastaisia mielenosoituksia. EDL:n esikuvan mukaisesti FDL on jyrkän islaminvastainen ja katsoo islamin ja yleisesti ottaen monikulttuurisuuden ja maahanmuuton muodostavan länsimaille eksistentiaalisen uhan. FDL:n mukaan suomalainen yhteiskuntaeliitti on kykenemätön ja haluton torjumaan tätä uhkaa. (Sallamaa 2018, 16-17.)

Koska FDL on julkilausumissaan ollut myötämielinen esimerkiksi seksuaalivähemmistöjä ja Israelin valtiota kohtaan, on esimerkiksi kansallissosialistinen Pohjoismaainen Vastarintaliike pyrkinyt pitämään etäisyyttä järjestöön. Tosin kuin Vastarintaliike, FDL ei ole kannanotoissaan vaatinut vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen kaatamista. Järjestön kokemaan islaminuhkaan ei tulisi FDL:n mukaan puuttua laittomin keinoin, vaan pikemminkin esimerkiksi maahanmuuttopolitiikkaan vaikuttamalla. Sallamaan (2018) mukaan järjestön suhtautuminen väkivallattomuuteen ei kuitenkaan ole täysin yksioikoinen, sillä FDL:n Facebook-sivuilla on ollut sallittua mm. moskeijoiden tuhopolttoa kiittelevä keskustelu. (Sallamaa 2018, 18.)

FDL on toiminnassaan keskittynyt kannanottoihin sosiaalisessa mediassa sekä katuprotesteihin ja mielenosoituksiin. Mielenosoituksia on organisoitu viime vuosina esimerkiksi Helsinkiin kaavailtua suurmoskeijaa vastaan. FDL:n kannattajia on osallistunut myös muiden äärioikeistolaisten tai oikeistolaisradikaalien järjestöjen mielenosoituksiin. Mielenosoitusten osallistujamäärä on vaihdellut satojen ja muutamien kymmenien välillä. (Sallamaa 2018, 18-19.) Järjestö ilmoittaa nettisivuillaan, että sillä on jäseniä ”melkein 90 eri paikkakunnalla aina eteläisimmästä kärjestä Suomen päälle asti” (Finnish Defence League ry 2019).

2.4.3 Maahanmuuttovastaiset oikeistoradikaalit katupartioliikkeet

Soldiers of Odin

Katupartiojärjestö Soldiers of Odin perustettiin Mika Rannan toimesta Kemissä syksyllä 2015. Sallamaa (2018) kertoo järjestöllä olevan Suojelupoliisin lähteiden mukaan tosiasiallista toimintaa noin 15 paikkakunnalla ja aktiivijäseniä muutama sata. (Sallamaa 2018, 32.)

Soldiers of Odinin ilmoittaa internetsivuillaan olevansa ”isänmaallinen katupartioyhdistys, joka vastustaa haittamaahanmuuttoa, islamisaatiota, EU:ta ja globalisaatiota” ja pyrkivänsä torjumaan ”edellä mainittujen ongelmien aiheuttamia lieveilmiöitä, kuten turvallisuustilanteen heikentymistä” (Soldiers of Odin 2017). Sallamaan (2018) mukaan islaminvastaisuus muodostaa Soliders of Odinin ideologisen kulmakiven, mutta järjestön aate ei kuitenkaan yksinkertaistettavissa vain islaminvastaisuudeksi. Sallamaa näkee järjestön vastustavan laajemmin monikulttuurisuutta. Hänen mukaansa Soldiers of Odinin jäsenistöön kuuluu myös esimerkiksi juutalaisvihamielisiä, seksuaalivähemmistöjä vastustavia ja kansallissosialismia ihailevia henkilöitä. Järjestö vaatii eroa EU:sta ja näkee valtiojohdon syypäänä Suomen muuttumiseen islamistisen terrorismin ja maahanmuuttajaväkivallan riivaamaksi yhteiskunnaksi. (Sallamaa 2018, 33-34.)

Soldiers of Odin koettaa vaikuttaa kokemansa turvallisuustilanteen heikentymiseen paikallisella katupartioinnilla. Järjestö on pyrkinyt kohdentamaan partiointiaan paikkakunnille, joissa se on arvioinut turvapaikanhakijat turvallisuusuhaksi. Osallistujamäärät ovat vaihdelleet muutamasta henkilöstä useaan kymmeneen. Järjestö on tehnyt aika-ajoin yhteistyötä Pohjoismaiseen Vastarintaliikkeen kanssa. (Sallamaa 2018, 35, 37.)

Järjestön suhtautuminen väkivaltaan on Sallamaan (2018) mukaan ollut myönteistä. Myös Tammikko (2019) katsoo järjestön toimintaan liittyvän viharikosten ja väkivallan uhkaa. Julkisuuteen vuotaneissa Facebook-keskusteluissa on lietsottu väkivaltaa tummaihoisia henkilöitä, poliittisen vasemmiston edustajia ja joitakin suomalaispolitiikkoja kohtaan sekä ihailtu natseja, väkivaltaa ja aseita. Toistaiseksi järjestö on välttynyt väkivaltaisilta yhteenotoilta, mutta Sallamaa kokee väkivallan olevan ”täysin realistinen mahdollisuus” esimerkiksi Odinien ja äärivasemmiston välillä. (Sallamaa 2018, 35-36; Tammikko 2019, 115-116.)

2.4.4 Maahanmuuttovastaiset oikeistoradikaalit katuprotestiliikkeet

Rajat Kiinni! -liike

Rajat Kiinni! -liike kehittyi turvapaikanhakijoiden vastaisista mielenilmauksista protestiliikkeeksi syksyllä 2015. Sallamaa (2018) kuvailee liikettä ”paikallisryhmien löyhäksi liitoksi”, jolla ei ole missään vaiheessa ollut varsinaista organisaatiomallia. Käytännön toiminnan osalta liikettä ovat vieneet eteenpäin Marco de Witin kaltaiset yksittäiset aktiivit. Rajat Kiinni! -liikkeen paikallisjohtajien väliset riidat ja välirikot ovat leimanneet liikkeen toimintaa alusta alkaen. (Sallamaa 2018, 20-21.)

Ideologiassaan liike katsoo maahamme saapuvien muslimitaustaisten maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden muodostavan Suomelle turvallisuushan ja monikulttuurisuuden johtavan lopulta suomalaisen kansanmurhaan. Muslimivihan lisäksi Rajat Kiinni! -liike suhtautuu kielteisesti myös esimerkiksi tummaihoisiin. Suvaitsevaiset suomalaiset ja valtamedian edustajat ovat liikkeen mukaan osallisia suomalaisuuden kansanmurhaan. Liike on suhtautunut myönteisesti esimerkiksi vastaanottokeskuksiin kohdistuneisiin tuhopolttoiskuihin. (Sallamaa 2018, 22-23.)

Liike pyrkii painostamaan poliittista järjestelmää järjestämällä mielenilmaisuja. Liikkeen mielenosoitukset ovat avoinna suurelle yleisölle ja osallistujamäärät ovat vaihdelleet muutamista kymmenistä useisiin satoihin. Väkivaltaisilta yhteenotoilta vastamielenosoittajien kanssa ei ole täysin vältytty. (Sallamaa 2018, 23.)

Suomi Ensin -liike

Suomi Ensin on englantilaisen Britain First -järjestön innoittamana vuonna 2016 perustettu yhdistys. Yhdistyksen jäsenistöön on liittynyt useita Rajat Kiinni! -liikkeestä irtautuneita aktivisteja. Johtoportaan keskinäiset välirikot ovat vaivanneet Rajat Kiinni! -liikkeen mukaisesti myös Suomi Ensin -yhdistystä. (Sallamaa 2018, 26.)

Yhdistyksen ideologia muodostuu maahanmuuton, yhteiskuntaeliitin ja Euroopan Unionin vastustamisen ympärille. Rajat Kiinni! -liikkeen kaltaisesti yhdistys vaatii Suomen rajojen sulkemista laittomiksi mielletyiltä maahantulijoilta ja kiristyksiä maahanmuuttopolitiikkaan. Yhdistys tuomitsee esimerkiksi muslimien ja afrikkalaisperäisten henkilöiden maahanmuuton. Liikkeellä on ollut tiivis yhteys vaihtoehtomedioihin, kuten MV-lehteen. (Sallamaa 2018, 27, 29.)

Suomi Ensin -yhdistyksen julkinen toiminta perustuu mielenosoitusten ja muiden tapahtumien järjestämiseen. Liike tuli kuuluisaksi helmikuussa 2017 aloittamastaan yli 100 päivää kestäneestä mielenosoitushankkeesta Helsingin Rautatientorilla. Hankkeen tarkoituksena oli vastustaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden mielenosoitusleiriä. Poliisi määräsi Suomi Ensin -mielenosoitusleirin purettavaksi, sillä leiriytyjät aiheuttivat toistuvia järjestyshäiriöitä. Vaikka järjestö ei ole virallisissa kannanotoissaan kehottanut väkivaltaan, on Suomi Ensin -mielenosoittajia epäilty esimerkiksi pahoinpitelyistä. Lisäksi liikkeelle tunnusomaista on ollut voimakas vastakkainasettelu poliisin kanssa. Suomi Ensin -yhdistyksen jäsenet ovat osoittaneet mieltään esimerkiksi poliisiasemien lähetyvillä ja vastustaneet viranomaisia kiinniottotilanteissa. (Sallamaa 2018, 28-29.)

2.4.5 Puoluepolitiikkaan linkittyneet oikeistoradikaalit toimijat

Suomen Sisu

Suomen Sisu on perustettu vuonna 1998 Suomalaisuuden liiton nuorisojärjestöksi. Sisu erotettiin emojärjestöstään vuonna 2000. Liikkeen esikuvia ovat Sallamaa (2018) mukaan

Akateeminen Karjala-Seura ja Isänmaallinen Kansanliike. Sisulla on omasta toiminnastaan vastaavia piirijärjestöjä eri puolilla maata ja jäsenistöä muutama tuhat. (Sallamaa 2018, 10.)

Järjestö tituleeraa itseään internetsivuillaan ”poliittisesti sitoutumattomaksi kansallismieliseksi yhteistyöjärjestöksi”, joka toiminnallaan ”pyrkii suojelemaan suomalaista kulttuuria, perinteitä ja Suomen luontoa sekä edistämään Suomen kansan hyvinvointia ja suomen kielen asemaa”. Sisun toiminta-ajatuksena on ”suomalaisen kansanvallan keinoin turvata tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet”. Järjestö kokee päämääräkseen kansanvaltaisen ja oikeudenmukaisen ”kansallisvaltio Suomen”. Sisu ilmoittaa olevansa puoluepoliittisesti sitoutumaton. (Suomen Sisu ry.)

Sisun ideologiassa on nähty olevan paljon samaa Vastarintaliikkeen aatemaailman kanssa (Hänninen & Hänninen 2010, 82). Sallamaa (2018) katsoo liikkeen aatemaailmalle keskeiseksi maahanmuuton, monikulttuurisuuden ja islamin vastustuksen. Suuren yleisön tietoisuuteen järjestö ponnahti julkaistuaan vuonna 2006 ns. Muhammed-pilakuvat omilla internetsivuillaan. Järjestö näkee myös individualismin, kulutuskeskeisyyden ja globalisaation muodostavan uhan suomalaisuudelle. Järjestö on Sallamaan mukaan perustanut toimintansa aatteelliseen viestintään, jonka tarkoituksena on vaalien tai voimankäytön sijaan muuttaa kansalaisten ajatusmalleja ja arvoja. (Sallamaa 2018, 11-12.)

Vaikka Sisu ilmoittaakin nettisivuillaan olevansa puoluepoliittisesti sitoutumaton, on järjestöllä ollut tiiviit yhteydet Perussuomalaisiin. Esimerkiksi puoluejohtaja Jussi Halla-aho ja kansanedustaja Olli Immonen ovat olleet järjestön jäseniä. Järjestö on tehnyt yhteistyötä myös muiden äärioikeistolaisten ja oikeistoradikaalien toimijoiden kanssa. Esimerkiksi vuonna 2015 Suomen Sisun ja Vastarintaliikkeen jäseniä poseerasi yhteiskuvassa kenraalikuvernööri Bobrikovin murhanneen aktivisti Eugen Schaumanin hautamuistomerkillä. (Sallamaa 2018, 14-15.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Kvalitatiivinen tutkimusote

Opinnäytetyöni teoreettinen perusta pohjautuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään.

Tutkimusmenetelmän valinta riippuu aina tutkittavasta ilmiöstä. Valitsin laadullisen menetelmän, sillä sen lähtökohtana on ilmiön kokonaisvaltainen ja syvälinen ymmärtäminen. Kanasen (2014) mukaan kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on kaiken tutkimuksen kivijalka. Laadullisella tutkimusmenetelmällä pyritään selittämään ilmiön tekijöitä ja niiden välisiä suhteita – siis yksinkertaistettuna saamaan vastaus siihen, mistä ilmiössä oikein on kyse. Ymmärryksen tuotoksena syntyy yleistys ilmiöstä. (Kananen 2014, 56, 62.)

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2004) ovat määritelleet laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi todellisen elämän kuvaamisen. Tutkimuskohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu siten esimerkiksi tilanteisiin, joissa ilmiöstä halutaan saada syvälinen näkemys ja tuottaa ilmiöstä tiheä, hyvä kuvaus. (Hirsjärvi ym. 2004, 152.)

3.2 Teemahaastattelu

Haastattelu on tiedonhankinnan perusmuoto. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään harvemmin määrälliselle tutkimukselle leimallista yksityiskohtaista kysymyksenasettelua, sillä ilmiötä pyritään kuvaamaan pikemminkin sanallisesti kuin numeraalisesti. Siksi laadullinen tutkimus hyödyntää usein teemahaastattelun kaltaista tutkimusmenetelmää tiedonkeruuvälineenä. Teemahaastattelua käytetään useiden tieteenalojen, eritoten käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteiden tutkimusten perustana. (Kananen 2014, 61; Hirsjärvi & Hurme 2004, 11.)

Haastattelu on Hirsjärven ja Hurmeen (2004) mukaan lähellä arkista käytäntöä ja metodi, jonka sekä haastateltava että haastattelija kokevat usein miellyttäväksi. Haastattelutilanteessa ollaan suorassa kielellisessä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Haastattelun etuihin kuuluu, että haastateltava on tutkimustilanteessa subjektina ja hän voi tuoda esiin itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 11, 34-35.)

Käytin opinnäytetyöni tiedonhankintakeinona teemahaastattelua, jota voidaan pitää lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuotona. Haastattelumuotona se on lomakehaastattelua joustavampi ja avointa haastattelua strukturoidumpi, ja koin tämän sopivan tutkimukseni tarkoitukseen. Haastattelun tarkoituksena on tuottaa haastateltavien

subjektiivisiin kokemuksiin, muistikuviiin ja ajatuksiin pohjautuvaa tietoa rajatusta aihealueesta. (Kananen 2014, 61, 108.)

3.3 Toteutus

Haastattelin opinnäytetyötäni varten neljää poliisimiestä. Poliisimiehet valikoituivat haastateltaviksi tuntemieni kontaktien suosittelevien kautta. Jokaisella haastateltavalla oli vankka asiantuntemus tutkittavasta ilmiöstä ja haastateltavat työskentelivät aihealueen parissa omissa poliisilaitoksissaan ja -yksiköissään.

Poliisimiehet eivät halunneet nimiään tai muita tunnistetietojaan julkaistavan tämän opinnäytetyön yhteydessä. Myös haastateltavien poliisilaitokset ja -yksiköt pidetään salassa. Haastateltaviin viitataan opinnäytetyössäni alla olevalla anonyymillä käsittelytavalla:

- H1 = Haastateltava 1
- H2 = Haastateltava 2
- H3 = Haastateltava 3
- H4 = Haastateltava 4

Käsitteltävään aiheeseen on pyritty saamaan mahdollisimman laaja ja monipuolinen näkökulma valitsemalla haastateltaviksi eri poliisilaitosten alueilla työskenteleviä ja hieman toisistaan eroavissa tehtävissä olevia poliisimiehiä. Kaksi poliisimiehistä työskenteli saman laitoksen alueella, mutta erilaisissa tehtävissä. Kaikki neljä poliisimiestä työskentelevät isojen poliisilaitosten alueilla suurissa kaupungeissa.

Haastatteluista sovittiin haastateltavien kanssa puhelimitse ja sähköpostitse, ja haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina kolmella eri poliisiasemalla elo-syyskuussa 2019. Haastateltavat saivat etukäteen sähköpostitse suuntaa-antavan teemahaastattelurungon, jotta he pystyivät valmistautumaan haastattelutilaisuuteen. Haastattelut nauhoitettiin ja äänitemateriaalia kertyi yhteensä yli viisi tuntia. Litteroin puhutun tekstin yleiskieliseksi, joten suurin osa puhekielessä käytetyistä ilmaisuista on poistettu tekstin selkeyttämiseksi.

4 TULOKSET

4.1 Mitkä tekijät kuvaavat äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimijakenttää?

4.1.1 Henkilötaso

Kaikkien haastateltavien kokemuksen mukaan enemmistö äärioikeisto- ja oikeistoradikaaliaktiiveista oli miehiä. Ikähaitari oli laaja ja keski-ikä H1:n ja H3:n mukaan noin 30 vuotta.

H1 totesi, että *”tietyllä tavalla jotkut syrjäytyvyyden mittarit aika moni heistä täyttää.”* H3 katsoi joidenkin pienempien ryhmittymien toimija-aktiivien olevan useimmiten työttömiä tai vailla kokoaikaista työtä, ja heidän elämäntilanteensa olevan sellainen, että *”saattaa olla vähän yksinäinen.”*

Vuoden 2015 Turvapaikanhakija-aallon myötä Suomeen perustettiin useita uusia, pieniä äärioikeistoryhmittymiä, joiden elinkaari jäi lopulta varsin lyhytkestoiseksi (Sallamaa 2018, 7). H2 näki, että kyseisten pienryhmittymien toimijat olivat lähinnä *”pikkurikollisia ja päihdeongelmaisia, jotka näkivät tilaisuutensa tulleen.”* He olivat H2:n mukaan *”vähän passivoituneita ihmisiä - - ja sitten sieltä löytyi se yhteinen asia, ja vuonna 2015 se oli muukalaisvastaisuus.”* H1 katsoi, että tavallinen keskivertokansalainen kokisi helposti ulkopuolisuuden tunnetta liittyessään ääriliikkeeseen, mutta H4 näki kohtalaisen löyhästi järjestäytyneen Soldiers of Odinin aktiiveista valtaosan olevan *”tavallisia ihmisiä”*; esimerkiksi rekkakuskeja, hitsareita, raksamiehiä ja pätkätyöläisiä.

Kaikki haastateltavat kokivat Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen olevan henkilötasoltaan poikkeuksellinen äärioikeistolainen tekijä. Esimerkiksi H1 totesi, että Vastarintaliikkeessä oli muita järjestöjä enemmän keskiluokkaista väkeä: *”vaikka se [Vastarintaliike] onkin ideologisesti yhtä ihmeellinen kuin kaikki muutkin [toimijat] salaliittoteorioineen, niin ehkä siellä on eniten sellaisia normaalin elämän mittarit täyttäviä henkilöitä, on esimerkiksi työpaikka eikä ole mitään isompia päihdeongelmia.”*

H2 oli samoilla linjoilla: *”Vastarintaliikkeelle ne päihhteet eivät näyttele merkittävää roolia. He ovat kopioineet sen natsisaksan ideologian, jossa päihhteet ovat huono juttu.”* H4 kertoi, että PVL:n kaikissa tapahtumissa on nollatoleranssi päihhteille: *”nämä muutkin [toimijat] koittaa sitä samaa, mutta kun olen ollut mielenosoituksissa siellä porukan keskellä, niin voin sanoa, että PVL:n kohdalla päihhteetömyys pitää sataprosenttisesti paikkansa, mutta muiden kohdalla ei.”*

4.1.2 Käytännön toiminta

Haastateltavat kertoivat äärioikeistolaisen ja oikeistoradikaalin toiminnan ilmenevän alueillaan lähinnä ajoittaisina mielenosoituksina ja julkisten tapahtumien järjestämisinä,

esitteiden ja tarrojen jakamisina, lippuvartioina ja järjestöjen sisäisinä, suljettuina kokouksina. H1:n mukaan keskivertokansalaisen arkipäivässä ”*riski törmätä [toimijoihin] on pieni.*”

H1 ja H2 kertoivat Soldiers of Odinin partioivan alueillaan silloin tällöin, mutta katupartio toiminnan katsottiin olevan hiipumaan päin sitten pakolaiskriisin jälkeisten huippuvuosien. H2 näki varsinkin Vastarintaliikkeen sisäisen toiminnan olleen oman poliisilaitoksensa alueella järjestelmällistä: PVL oli organisoanut jäsenilleen esimerkiksi urheilu- ja retkeilytapahtumia sekä jäsenleirejä, jossa harjoiteltiin kamppailulajeja.

H1:n mukaan järjestöjen käytännön toiminta ja ”*fyysinen maailma*” olivat kuitenkin kohtalaisen kapeita ja tärkeämpää oli ideologian leviäminen sosiaalisessa mediassa: ”*en osaa sanoa kumpi on [järjestöille] tärkeämpää, se, että annetaan kauppakeskuksessa ohikulkijalle esite vai se, että saadaan sosiaaliseen mediaan kuva siitä, että annetaan tälle ohikulkijalle lappu.*” Myös esimerkiksi Sallamaa (2018) totesi, että verkossa tapahtuva viestintä ja vuorovaikutus muodostavat järjestöjen toiminnan keskeisen elementin (Sallamaa 2018, 6).

H3 kertoi, että järjestöt näkyivät silloin tällöin mielenosoitusten lisäksi katukuvassa järjestäessään julkisia tapahtumia ja tilaisuuksia. Hänen mukaansa järjestöt ja liikkeet koettivat siten haalia jäsenikseen niin kutsuttuja ”*tavallisia ihmisiä*” ja levittää aatettaan suurelle yleisölle. H3:n nosti esimerkiksi Turussa 18.8.2019 järjestetyn, kahta vuotta aikaisemmin tapahtuneen terrori-iskun uhrien muistoksi pidetyn 188 Kukkavirta -tapahtuman:

”He ovat yrittäneet saada noihin omiin tapahtumiinsa ihmisiä, ehkä vähän ns. ’samankaltaisia’ tyyppisiä, ja kun niitä ei olekaan tullut riittävästi - - niin sitten he ovat yrittäneet vaikuttaa vähän niin kuin kaikkiin ja vedota massoihin ’hei me metsästämme pedofilejä’ -tyyppisesti - - kaikkihan on pedofilejä vastaan. Eli yritetään saada vähän kaikkia, myös ns. normaaleja ihmisiä mukaan siihen [toimintaan]. Normaalitkin ihmiset kuitenkin jossain vaiheessa tajuaa ajatella, että ’ei vitsi, mikähän tämä poppoo oikein on...’. Turussakin oli se Kukkavirta-tapahtuma, niin sinnekin järjestäjät toivoivat ihan tavallisia ihmisiä vain kunnioittamaan uhrien muistoa, ja tällainenhan vetoaa ihmisiin. Mutta että kun mieltii, että kuka siellä on järjestämässä ja mikä se sanoma siinä oikein on...”

Vaikka oikeistoliikkeiden agendaan kuului vaikuttaminen suureen yleisöön, kommentoi H4, että suomalaiset äärioikeistoryhmät olivat lopulta kohtalaisen sulkeutuneita piirejä: ”*nythän on tullut näitä Kansallismielisten liittoumia ja muita, jotka ovat vähän avoimempia ja joihin pääsee ehkä vähän helpommin mukaan, mutta yleensä niitä kuvaa se, että sinne on semmoinen tietty rekrytointi ja sisäänottokeinot, että kuka tahansa ei pääse natsiksi.*”

Myös PVL:n entinen johtaja Henrik Holappa (2016) totesi Vastarintaliikkeen sulkeutuneisuuden vaikeuttaneen huomattavasti rekrytointia. Järjestö myös pelkäsi Suojelupoliisin yrittävän soluttautua jäsenistöön, joten uusiin hakijoihin suhtauduttiin välillä epäluuloisesti. (Holappa 2016, 168-169.)

4.1.3 Hajanaisuus

Kaikki haastateltavat pitivät suomalaisista toimijoista Pohjoismaista Vastarintaliikettä organisoiduimpana ja järjestyneimpänä. Esimerkiksi H2 kuvaili Vastarintaliikettä Suomen mittakaavassa ”*merkittävimmäksi tekijäksi*.” Järjestöllä kuvailtiin olevan selkeä johtoporras ja organisaation nähtiin olevan vahvasti hierarkkinen.

Vaikka haastateltavat pitivätkin Vastarintaliikettä poikkeuksellisen järjestäytyneenä toimijana, olivat kaikki haastateltavat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että suomalainen äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toimijakenttä on yleisesti ottaen hajanainen.

Osa hajanaisuudesta liittyi H1:n mukaan ideologiseen jäsentymättömyyteen ja erimielisyyksiin. H1 näki, että esimerkiksi juutalaiskysymys ja suhtautuminen muslimeihin jakavat erilaisia äärioikeistoliikkeitä Suomessa. Samaan ajatukseen on päätenyt myös Sallamaa (2018). Koska suomalaisten toimijoiden ideologiat ovat olleet monimuotoisia ja pirstaleisia, eri järjestöjenkin välillä on ollut keskinäisiä ristiriitoja: esimerkiksi kansallissosialistiseksi itsensä luokitteleva Pohjoismainen Vastarintaliike ei ole hyväksynyt Finnish Defence Leaguen myönteisiä näkemyksiä seksuaalivähemmistöjen oikeuksista, juutalaisista ja Israelin valtiosta (Sallamaa 2018, 18).

H1:n, H2:n ja H3:n näkemyksen mukaan eri järjestöt tekevät yhteistyötä lähinnä mielenosoituksissa. Järjestöt tai niiden yksittäiset henkilöt osallistuivat silloin tällöin toisen järjestön masinoimiin mielenosoituksiin. H2 totesi, ettei toimijoiden keskinäisestä vahvasta yhteistyöstä ole juurikaan viitteitä ja erilaisten ideologisten vakaumusten tai niiden puuttumisen vuoksi ”*halutaan pitää hajurakoa*” eri toimijoiden välillä. H3:n mukaan varsinkin Vastarintaliike pyrki olemaan itsenäinen ja säilyttämään toimintapäätösvallan itsellään.

Esimerkiksi Vastarintaliikkeen käsikirjan mukaan jäseneksi ei voi liittyä, mikäli kuuluu toiseen äärioikeistolaiseen tai oikeistoradikaaliin järjestöön. Tämä ei liikkeen mukaan tarkoita, etteikö yhteistyö muiden toimijoiden kanssa olisi mahdollista. Järjestöraajat ylittävissä projekteista tulisi kuitenkin keskustella ensin paikallisen ryhmänjohtajan kanssa. (Vastarintaliikkeen käsikirja 2017, 15.)

H4 puhui varsinaisen yhteistyön sijaan ”*selkeästä keskusteluyhteydestä*” eri toimijoiden välillä. H2 ja H3 käyttivät esimerkkinä elokuussa 2019 Turussa järjestettyä 188 Kukkavirta-tapahtumaa. Tapahtuman järjestäjänä oli haastateltavien mukaan Kansallismielisten liittouma -niminen taho, joka kuvailee itseään nettisivuillaan ”kansallismielisten ja isänmaallisten henkilöiden yhteistyötahoksi.” (Kansallismielisten liittouma ry.) Liittouma oli H2:n ja H3:n mukaan tapahtuman varsinainen järjestäjä ja ”*kokoava taho*”, ja tapahtumaan osallistuivat omina ryhminään myös PVL ja Soldiers of Odin. H2 totesi, että eri järjestöjen osallistumisella tapahtumaan yritettiin saada vaikuttavuutta ja näkyvyyttä.

Yhteistyön eri järjestöjen välillä katsottiin kuitenkin olevan pääasiallisesti vähäistä ja pienimuotoista. Erilaisia pienempiä ja suurempia järjestöjä on useita, ja yhteistyö eri järjestöjen välillä oli hankalaa, sillä järjestöt kaatuivat usein jo omiin sisäisiin ristiriitoihinsa. H3 kertoi esimerkin Suomi Ensin -liikkeen avulla:

”Suomi ensin -porukka on hyvä esimerkki. Kun ne aloittivat, niitä oli aika paljon. Niillä oli se leiri [Rautatien torilla Helsingissä vuonna 2017]. En tiedä tarkkoja lukumääriä, mutta niitä oli ehkä kymmeniä, ehkä vähän enemmänkin, virtuaalisessa maailmassa tukijoita oli toki vähän lisää. Mutta sitten siinä kohtaa, kun leiri purettiin, alkoi tulla sisäisiä ristiriitoja. Sitten pikkuhiljaa se jakautui ja jakautui, ja jokainen perusti vähän omia järjestöjään: tulee Stadin aktiiveja, Stadin kansalaispartiota, Suomen Kansa Ensin -yhdistystä ja niin edelleen. Tällaisia yksittäisiä pieniä toimijoita. Hetken ne yrittävät ponnistaa omalla pienellä poppoollansa ja eivätkä lopulta saa tuulta alleen. Ja sitten se on siinä.”

H1 kuvaili Soldiers of Odinin tähänastista elinkaarta samankaltaisesti:

”Vuonna 2016 oli jos jonkinlaista katupartiota, ja Soldiers of Odinin toiminta kasvoi kuin pullataikina. Aikaa kului, tilanne vakiintui. Mitään älyttömän mullistavaa ei tapahtunut. Lopulta innostus laski ja se näkyi toiminnassa: syntyi ristiriitoja ja perustettiin uusia kuppikuntia. Osa väsähtää, kun ei ole mitään pitkään vakiintunutta toimintaa.”

H4 oli sitä mieltä, että äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toimijakenttä on ”koko ajan ajassa liikkuva määre”, välillä hajanaisempi, välillä yhtenäisempi. Hänen mukaansa Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen lakkautusoikeudenkäynti olisi yhdistänyt eri järjestöjä. Lakkautusoikeudenkäynti on hänen mukaansa vaikuttanut esimerkiksi edellä mainitun Kansallismielisen liittouman syntyyn.

”Minun huomioni mukaan lakkautusoikeudenkäynti on selkeästi yhdistänyt porukkaa. On tietoisesti pidetty palaverieita äärioikeistolaisten toimijoiden kesken ja haettu sitä yhteistä linjaa. Toistaiseksi jokainen on kuitenkin vielä oma yksittäinen tekijänsä.”

4.1.4 Johtamattomuus

Sisäisen ja keskinäisen hajanaisuutensa lisäksi suomalaisia äärioikeisto- ja oikeistoradikaaliliikkeitä kuvasi H1:n, H2:n ja H3:n mukaan selkeä johtamattomuus. Vaikka Vastarintaliikettä pidettiin organisoiduimpana järjestönä, on sekin menneinä vuosina paininut sisäisten ristiriitojen kanssa. Esimerkiksi liikkeen perustaja ja entinen johtaja Henrik Holappa (2016) alleviivaa teoksessaan useaan otteeseen järjestön johdon kyvyttömyyttä yhteistyöhön.

H1 katsoi, että suomalaisten äärioikeistoliikkeiden toiminta ”jää aika usein yksittäisten henkilöiden varaan.” Myös H2:n mukaan äärioikeistolaiset järjestöt ovat ylipäänsä hyvin johtajakeskeisiä. Yksittäiset johtohahmot olivat saattaneet nostaa yksittäisen järjestöjen suosiota hetkellisesti. H2 kuitenkin totesi, että Vastarintaliikkeen kaltaisellekin järjestölle tyypillistä on, että ”siellä yläportaassa tulee riitaa” ja järjestön toimintakyky vaikeutuu,

lamaan tuu tai hiipuu. Useat pienemmät liikkeet ovat hajonneet johtoportaan riitojen ja yksittäisten aktiivien ”sooloilun” vuoksi. (kts. esim. kohta 3.4.4)

H1 katsoi, että äärioikeiston ideologian henkilökeskeisyyden vuoksi hyvin karismaattinen oikeistolainen johtaja saattaisi saada kerättyä ympärilleen kannattajia. H3 ei puolestaan jaksanut uskoa, että vahvakaan johtohahmo saisi suomalaista toimijakenttää järjestäytymään. H3 kommentoi, että äärioikeistolaiset järjestöt *”eivät ole valmiita siihen, että antaisivat jollekin yhdelle ihmiselle ohjat.”* H3:n mukaan ongelmaksi muodostuisi varsinkin se, että *”he eivät osaa puhaltaa yhteen hiileen”* ja se, että *”jokainen haluaa olla johtaja.”*

4.1.5 Ei puoluetoiminnalle

Haastateltavat näkivät äärioikeistoryhmittymät ulkoparlamentaarisina vaikuttajina. H2 totesi, että keskeistä suomalaiselle ilmiölle on, että toimijat eivät ole valmiita tai halukkaita menemään mukaan politiikkaan. Myös H4 kommentoi, että oikeistoradikaalien osallistumista esimerkiksi puoluetoimintaan rajoitti demokraattisen järjestelmän vastustus: *”kun demokraattinen järjestelmä on heidän mielestään huono niin siihen ei saisi osallistua.”*

H1 huomautti, että moni oikeistoradikaalijärjestö oli kritisoinut esimerkiksi Perussuomalaisia. H3 näki, että Perussuomalaisten vastustaminen liittyi osan kohdalla siihen, että kyseinen puolue oli alkunnostuksen jälkeen osoittautunut lopulta liian maltilliseksi oikeistoradikaalien omiin tavoitteisiin nähden.

H3:n mukaan yksittäiset järjestöihin liitetyt jäsenet ovat kuitenkin olleet ehdokkaina ja tulleet valituiksi esimerkiksi eduskunta-, euro- ja kuntavaaleissa. H4 totesi myös, että äärioikeistolaisia ja oikeistoradikaaleja toimijoita oli osallistunut vuonna 2017 Perussuomalaisten puoluekokoukseen, jossa Jussi Halla-aho valittiin puheenjohtajaksi: *”hehän [aktiivit] olivat siellä ovella jakamassa omia lappujansa.”* Toisaalta osa toimijoista on H4:n mukaan vaihtanut myöhemmin kantaansa ja kääntyneet jyrkästikin Halla-ahoa ja Perussuomalaisia vastaan.

Suomen Sisua voidaan pitää Sallamaan (2018) mukaan oikeistoradikaalina toimijana, joka harjoittaa yhdistysmuotoista toimintaa ja on läheisimmät suhteet puoluepolitiikkaan. (kts. esim. kohta 3.4.5)

4.2 Uhka kansalliselle turvallisuudelle?

Kaikki haastateltavat ottivat yhtenäisen kannan: suomalaiset äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit toimijat eivät uhkaa kansallista turvallisuutta. Saman arvion on antanut suojelupoliisi (Suojelupoliisi 2018, 17).

Hajanaisuuden ja johtamattomuuden lisäksi turvallisuusviranomaisten koettiin olevan hyvin tilannekuvan tasalla. H2 totesi seuraavasti:

”Äärioikeisto ei ole kansalliselle turvallisuudelle missään nimessä uhka, nykytilanteessaan se ei horjuta järjestelmää millään lailla. Poliisi pystyy hankskaamaan nämä järjestöt - - voisi melkein sanoa, että täydellisesti. Heillä ei ole mitään mahdollisuuksia poliisikoneiston ylitse lähteä tekemään mitään sellaista laajamittaista suunnitelmaa, enkä tiedä, että hakevatko he edes sitä. Sanon suoraan, että heillä ei ole edes kykyä siihen. Tällaiseen yksittäiseen väkivallantekoon näistä henkilöistä löytyy kyllä potentiaalia, mutta minkäänlaiseen laajamittaiseen, jossa alettaisiin yhteiskuntajärjestystä horjuttamaan - - Suomessa ei ole mitään kykyä tosiasiallisesti.”

H3 ei allekirjoittanut omalla kohdallaan täysin Sisäministeriön väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsausta ja ilmoitti olevansa osittain eri mieltä äärioikeiston uhkapotentiaalista:

”Mikä tekee äärioikeistosta vaarallisen? Hyvä kysymys. Jos miettii maalaisjärjellä näitä kaikkia ryhmiä - - unohdetaan ne henkilöt, jotka kirjoittelevat vain someen ja otetaan ne mitkä ovat aktiivisesti kaduilla tai jotka ovat syyllistyneet jo jonkin, vaikka viharikokseen, niin puhutaan aika pienistä määristä - - puhutaan promilleista. Että se, minkä takia juuri tämä ryhmä, oikeistoradikaalit, olisi sitten vaarallinen... sitä en osaa sanoa. Vaikea sanoa, minkä takia nämä muutamat kymmenet tai muutama sata ihmistä olisivat tälle yhteiskunnalle vaarallisia. Se voi olla korkeintaan ajatuksissa ja sosiaalisessa mediassa vaarallinen, ja se voi ehkä muokata muiden ihmisten ajatuksia, mutta että fyysistä haittaa tai tällaista - - me puhutaan oikeasti yksittäisistä jutuista.”

Haastateltavat viittasivat useaan otteeseen todelliseen väkimäärään äärioikeistojärjestöjen takana ja peräänkuuluttivat median vastuuta ilmiön luomisessa ja mielikuvien ylläpitämisessä. H3 totesi äärioikeisto- ja oikeistoradikaaliaktiivien lukumäärästä, että *”digiaika vääristää hirveästi näitä väkimääriä”* ja jatkoi:

”Media ruokkii tätä ilmiötä. Mutta että joku sanoisi niille, että hei, näitä [toimijoita] on viisikymmentä. Meitä on tässä maassa viisimiljoonaa. Pieni ryhmä saa tosi paljon huomiota. Jos media täysin ignoraisi [jättäisi huomioimatta] ne niin saisiko ne toimintaansa yhtään virtaa? Se toiminta varmaan loppuisi siihen. Mitä enemmän he saa huomiota, sitä enemmän heillä on mahdollisuus saavuttaa suosiota ja kasvaa ryhmänä.”

H4 totesi, että ennen lakkautusoikeudenkäyntiään PVL oli tosiasiallisesti pieni, noin 120 hengen järjestö, eikä *”sillä porukalla kyllä mitään vallankumousta tekisi.”* H2 huomautti, että vaikka jäsenlistalla olisikin sata ihmistä, aktiivisia jäseniä on lopulta vain joitakin kymmeniä. H1 puolestaan kertoi, että äärioikeiston mielenilmaukset keräsivät paikalle hyvinäkin päivinä, esimerkiksi kesäsunnuntaisin, noin 300-400 ihmistä, joista suurin osa oli haluttomia väkivaltaiseen toimintaan.

Äärioikeisto pyrki H2:n mukaan käyttämään hyväkseen mediaa; tahallista provokaatioista uutisoivan median avulla on mahdollista saada aatteelle näkyvyyttä. H4:n mukaan esimerkiksi Vastarintaliike osaa pelata *”mediapeliä”* taitavasti ja miettiä siirtojaan pitkälle etukäteen.

H2 huomautti myös, ettei liikkeen aate ollut yksinkertaisesti tarpeeksi myyvä suomalaisissa oloissa: *”jos nyt järjellä mietit, että muutat tällaisella liikkeellä tästä maasta kansallissosialistisen pohjoismaan niin sehän on täyttä utopiaa.”*

4.3 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden uhka – keihin väkivalta kohdistuu?

Kaikki haastateltavat katsoivat, että varsinkin PVL omasi selkeän väkivaltapotentiaalin. H4:n mukaan PVL oli *”hyvin tiivis yhteisö, jossa on hyvin selkeästi määritelty ’me’ ja ’he’ ja se, mitä asioita he kannattavat, eli tavallaan se ryhmäajattelun mahdollisuus on olemassa.”* H4 piti PVL:n jäsenilleen tarjoamaa kamppailulajien harjoittelumahdollisuutta myös väkivaltapotentiaalia lisäävänä tekijänä.

H2 kuitenkin huomautti, että väkivallan kohdentuminen riippui ennen kaikkea äärioikeistolaisesta tai oikeistoradikaalista toimijasta – toimijakentässä oli myös yhteisöjä, jotka eivät omanneet H2:n mukaan minkäänlaista väkivaltapotentiaalia: *”he ovat vain sitä mieltä, että rajat pitäisi olla kiinni ja täällä pitäisi olla vain suomalaisia.”*

4.3.1 Mielenosoitukset

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että äärioikeistolaisista ja oikeistoradikaaleista toimijoista aiheutui kohtalaista uhkaa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle juuri mielenosoitusten yhteydessä. H4 totesi, että mahdollista järjestystä ja turvallisuutta vaarantavaa uhkaa esiintyi *”tietyissä tilanteissa, kun heillä on julkisia esiintymisiä eli käytännössä mielenosoituksissa.”* Hän totesi äärioikeiston ja ääriivasemmiston mielenosoitus ja vastamielenosoitus -tilanteiden aiheuttavan poliisille *”selkeää päänsärkyä, kun yritetään pitää kaksi porukkaa toisistaan erossa.”* H3 kommentoi, että mielenosoitukset sitoivat aina poliisin resursseja varsinkin silloin, kun voitiin odottaa paikalle myös vastamielenosoitusta.

H3 totesi, että varsinkin pääkaupunkiseudulla mielenosoitukset ovat olleet arkipäivää. Hänen mukaansa äärioikeiston ja oikeistoradikaalien mielenosoitukset – ja vastaavasti myös ääriivasemmiston vastamielenosoitukset – ovat olleet yleisestikin ottaen viime vuosina hyvin yleisiä: *”jossain kohtaa viime vuonna joka toinen päivä oli mielenosoitusta ja vastamielenosoitusta.”* Toisaalta mikäli vastamielenosoitusta ei ollut tiedossa, riski järjestyshäiriöille oli hänen mukaansa pieni: *”- - on se sitten Vastarintaliike jakamassa flyereita [lentolehtisiä] tai joku Suomi Ensin -porukka pitämässä mielenosoitusta keskenään, niin se itsessään - - itsessään ne ei aiheuta mitään uhkaa, mutta se, että siihen tulee joku huutelemaan niille ja provosoimaan niitä, niin siitä aiheutuu tietenkin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä. Mutta muuten vastaukseni on ei, ei aiheuta uhkaa.”*

H4:n mukaan mielenilmausten aiheuttamat häiriöt jäivät kokonaiskuvassa vähäisiksi: *”- - kun ajattelee poliisin tehtäviä [oman poliisilaitoksen alueella] 365:n vuorokauden ajalta, niin ei se mikään sellainen erityinen jokapäiväinen tema ole.”* H4 huomautti myös, että suomalaiset mielenosoitukset ovat ylipäänsä useimmiten hyvin maltillisia. Äärioikeiston ja

-vasemmiston kesken saattaa silloin tällöin syntyä kärkeä, mutta eurooppalaisiin protesteihin verrattuna pohjolan mielenilmaukset sujuvat useimmiten perisuomalaiseen tyyliin hillitysti ja pidättyväisesti:

”Suomalainen mielenosoitus, jos vertaa eurooppalaisiin yleensäkin – jos menet vaikka Ranskaan – siellä kun on roskakuskeilta viety kahvitunti, niin ne polttaa 200 kiloa lehmänpaskaa moottoritiellä. Olen ollut todistamassa Odinien mielenosoitusta torilla talvella pakkasessa. Ollaan vain hiljaa, kukaan ei edes puhu toisilleen. Se on jotenkin kaurismäkeläisen absurdia. Pitää keretä viimeiseen bussiin.”

4.3.2 Ääri vasemmisto vastustajana

H1 katsoi, että ääri vasemmisto¹ syyllistyi äärioikeistoa useammin omaisuuden kohdistuviin rikoksiin, jotka liittyivät kapitalismin ja materialismin vastustamiseen: *”silloin tällöin palaa joku maitorekka tai rikotaan Kiakkovierasjuhlassa joku näyteikkuna.”* Äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit toimijat syyllistyivät H1:n mukaan pääasiassa henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Toisaalta selviää rajojakaan ei H1:n mukaan voinut vetää, sillä esimerkiksi eräs vastaanottokeskukseksi suunniteltu rakennus oli tuhopoltettu – tosin äärioikeistolaisen järjestön sijaan yksittäisen, äärimmäisen maahanmuuttovastaisen henkilön toimesta: *” - - kyllähän sekin voidaan luokitella omaisuuden kohdistuneeksi rikokseksi. Ja toisaalta ääri vasemmistollakin on varsinkin mielenilmauksissa väkivaltaista käytöstä.”*

H1 ja H2 katsoivat, etteivät äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit järjestöt varsinaisesti harjoittaneet systemaattista väkivaltaa. Varsinkin PVL:n väkivallankäyttö oli kaikkien haastateltavien mukaan suuntautunut pääasiassa vastamielenosoittajiin ja anarkisteihin mielenosoitusten yhteydessä. H2 totesi seuraavaa:

”Oma näkemykseni mukaan he [PVL] eivät ole valmiita järjestönä lähtemään tekemään mitään tällaista järjestelmällistä väkivaltaa - - että toki, jos heidän vastapuolensa eli anarkistit tulee heitä härkkimään, niin kyllä he sitten siihen vastaa. Mutta he ovat kyllä aika hyvin itse pidättyneet siitä omasta - - että he lähtisivät aktiivisesti tekemään väkivallantekoja. Yleensä se väkivalta lähtee siitä, että vastapuoli tulee ärsyttämään.”

H1, H2 ja H3 kokivat ääri vasemmiston oikeisto-vasemmisto -suhteen reaktiivisena osapuolena. *”Äärioikeisto ei tarvitse anarkisteja, mutta anarkistit kyllä tarvitsevat äärioikeistoa”*, totesi H2. H1:n mukaan *”ääri vasemmisto elää äärioikeiston vastustamisesta.”* Mielenilmauksissa on H1:n näkemyksen mukaan ollut jo pitkään asetelma, että äärioikeisto marssii ja ääri vasemmisto koettaa *”tehdä heille kiusaa.”* Hän

¹ Ääri vasemmisto on äärioikeiston vastakäsite, Kielitoimiston sanakirjan mukaan *vasemmiston jyrkin siipi*. Ääri vasemmistolaisiksi on kutsuttu esimerkiksi sosialisteja, kommunisteja, anarkisteja ja antifasisteja. (Kts. esim. Saarinen 2016, 2.3, 2.4.)

kuvaili äärioikeiston marssivan joka tapauksessa, olipa ääriivasemmisto paikalla tai ei, mutta ääriivasemmiston aktivoituvan suurimmaksi osaksi vain silloin, kun äärioikeistokin vahvistuu.

H4 huomautti, että toki äärioikeallakin kaivattiin reaktioita – joko suurelta yleisöltä tai ääriivasemmistolta: *”Mitä enemmän ne toisiaan vastustavat, niin sitä paremmin ne ikään kuin voivat – esimerkiksi Marco de Witiä ei yhteen aikaan vastustettu Tampereella, eikä kukaan tullut katsomaan hänen itseilmaisuaan ja mielenosoituksiaan. Hän poistui sitten Helsinkiin ja sai heti aikaan vastareaktion. Ja tätä haetaankin.”*

4.3.3 Suhtautuminen poliittiseen järjestelmään ja poliisiin

Koska PVL:n agendana on vallankumous ja nykyisen hallitusmuodon kaataminen, järjestö saattaisi H2:n mukaan kohdistaa väkivaltaa poliittista järjestelmää vastaan. Ensimmäisinä äärioikeiston tai oikeistoradikaalien mahdollisen iskun kohteeksi saattaisivat H2:n mukaan joutua poliittiset päättäjät, jotka ovat äärioikeiston näkökulmasta *”pilanneet tämän tilanteen ja päästäneet asiat tälle tolalle.”* Myös H3 katsoi, että väkivalta suuntautuisi päättäjiin ja nosti esiin Soldiers of Odin -tunnuksin pukeutuneen miehen Timo Soinin pahoinpitelyyrityksen Vantaalla maaliskuussa 2019. Sininen tulevaisuus -puolueessa vaikuttanut Soini toimi tapahtumahetkellä Suomen ulkoministerinä.

H2:n mukaan äärioikeisto ja oikeistoradikaalit näkevät poliisit poliittisen eliitin *”käytyreinä, jotka ovat mahdollistaneet vallitsevan tilanteen voimakoneistollaan.”* H1:n koki, että varsinkin PVL:lle *”poliisi on - - valtaapitävän eliitin työkalu.”* Vaikka poliisia on pidetty perinteisesti vasemmisto-oikeisto -akselilla oikealle kallistuvana organisaationa, ovat äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit toimijat H1:n mukaan kuitenkin pikemminkin poliisivastaisia kuin -myönteisiä. H2 näki, että varsinkin PVL saattaisi kohdistaa väkivaltaa vastustamansa poliittisen järjestelmän turvallisuuskoneistoakin kohtaan. H2:n mukaan PVL:n kaltaisen toimijan väkivallan ilmentymiä saattaisivat hyvinkin olla esimerkiksi poliisiauton polttaminen tai pommin räjäyttämisen poliisilaitoksen edessä.

H3 ei puolestaan pitänyt äärioikeistoa tai oikeistoradikaaleja uhkana poliisille. Hän ei kokenut toimijoiden käyttäytyvän suoranaisten aggressiivisesti poliisia kohtaan yksittäistapauksia lukuun ottamatta. Hän koki ääriivasemmiston kanssa puheyhteyteen pääsemisen huomattavasti hankalampana: *”[ääri]vasemmistolla on enemmän tällaista ’kasvot peittoon, en puhu poliisille, poliisi on fasisti’ -meininkiä.”* H3 kertoi, että poliisin yrittäessä luoda äärioikeiston tai oikeistoradikaalien kanssa keskusteluyhteyttä ilmapiiri saattoi useinkin olla tympeä ja torjuva, mutta suoranaista väkivaltaista käyttäytymistä hän ei ollut havainnut: *”tällaisia iskulauseita toki huudellaan - - huudetaan megafoniin, kuinka poliisi tekee huonoja päätöksiä eikä turvaa meidän oikeuksiamme, mutta varsinaista fyysistä kontaktia ei ole.”*

H3 koki, että mielenosoittajat hänen oman poliisilaitoksensa alueella ymmärsivät, että *”rivipoliisit tekevät vain duuniaan ja noudattavat annettuja ohjeita.”* H3 piti

väkivaltaisuuksia poliisia kohtaan epätodennäköisenä, mutta mahdollisena: ”*se päivä voi koittaa, mutta se vaatisi tosi paljon.*”

H4 totesi, että mielenosoituksissa, johon sekä äärioikeisto että ääriivasemmisto ovat osallistuneet, on poliisi usein toiminut onnistuneesti ja tasapuolisesti silloin, kun molemmat mielenosoittajaosapuolet olivat pitäneet poliisin toimintaa huonona ja epäonnistuneena: ”*silloin poliisi on ollut tasapuolinen.*” Hän jakoi H3:n näkemyksen ja korosti keskusteluyhteyden luomista äärijärjestöjen ja poliisin välillä: ”*henkilötasolla ihmiset ovat kuitenkin ihmisiä, jos [poliisina] keskustelet aidosti heidän asioistaan ja aidosti heille, niin todennäköisesti he vastaavat sinulle takaisin ystävällisesti.*” H4 muistutti, että poliisin tehtävänä on turvata mielenosoituksia, sillä ne ovat perustuslailla suojattuja tapahtumia: ”*Varsinkin jos siitä on ennakkoon ilmoitettu ja asiasta poliisin kanssa sovittu, niin meidän tehtävämme on suojata sitä mielenosoitusta, näiden kumpienkin [sekä äärioikeiston että ääriivasemmiston], ihan kenen tahansa. Kuka sitten haluaakin osoittaa mieltään, vaikka sitten siitä, että kuu on juustoa. Sitten poliisin on se vaan turvattava.*”

4.3.4 Sivulliset

Haastateltavat eivät kokeneet äärioikeistolaisen väkivallan kohdistuvan varsinaisesti sivullisiin, ns. ”*tavallisiin kansalaisiin*”. H2:n mukaan ”- - *siinä [mielenosoituksissa] voivat toki sivullisetkin saada siipeensä, mutta äärioikeisto - - en näe, että he lähtisivät sivullisia... sellainen ei oikein kuulu siihen aatteeseen. En näe sitä, että he ottaisivat kohteekseen random-ihmisiä kadulta toteuttaakseen sitä aatetta, ehkä välillisesti, mutta ei muuten. Järjestöillä pitäisin tällaista epätodennäköisinä.*”

H4 kuitenkin huomautti, että poliittisten ääri-ideologioiden – olipa sitten kyseessä natsismi, jihadismi tai anarkismi – kannattajat oikeuttivat väkivaltaiset tekonsa ideologiaansa vedoten. Tällöin väkivalta oli teoriassa mahdollista kohdistaa kehen tahansa.

4.3.5 Katuväkivalta

Haastateltavat katsoivat, että äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit ryhmittymät saattoivat luonnollisesti näyttäytyä uhkana maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta heikentäviä tilanteita ei kuitenkaan ollut esiintynyt. H1 muisteli, että yksittäiset äärioikeistotaustaiset henkilöt ovat hänen poliisilaitoksensa alueella saattaneet syyllistyä pahoinpitelyrikoksiin maahanmuuttajataustaisia tai esimerkiksi tummaihoisia henkilöitä kohtaan. Tilanteet olivat hänen mukaansa olleet järjestelmällisen ja järjestötasoisien väkivallan sijaan ”*hetken mielijohteesta*” alkunsa saaneita, ja niihin liittyi useimmiten vahva päihtymystila.

H3 kommentoi, että maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin kohdistui hänen poliisilaitoksensa alueella ”*jonkin verran*” väkivallantekoja ja esimerkiksi laittomia uhkauksia. Taustalla ei kuitenkaan useimmiten ollut äärioikeistolaista tai oikeistoradikaalia järjestöä, vaan kyse oli yksittäisen henkilön tekemästä viharikoksesta.

H2 totesi, että ”*tietyt äärioikeistolaiset pienryhmät*” saattoivat harjoittaa katuväkivaltaa, mutta ”*isoa tai laajamittaista se ei ole.*” Vuoden 2015 turvapaikanhakija-aallon myötä muutamat löyhästi järjestäytyneet oikeistoradikaaliryhmittymät olivat H2:n mukaan käyneet osoittamassa mieltään vastaanottokeskusten edessä ja ”*jotain töhrimistä ja tämän tyyppistä*” oli saattanut esiintyä.

4.3.6 Maalittaminen

Kaikki haastateltavat kokivat maalittamisen varsinaista fyysistä väkivaltaa ominaisempana strategiana äärioikeistolaisille ja oikeistoradikaaleille toimijoille. H1 koki, että ”*Vihapuhe ja nettilietsonta - - se on se eniten konkreettinen ja vaarantava puoli, verkossa tapahtuva maalittaminen ja törkeiden viestien lähetteleminen ja muu. Toisaalta kuinka usein tällainen konkretisoituu reaali maailmassa niin - - se on aika vähäistä.*” H2 piti maalittamista ”*merkittävänä uhkana, jota ei missään nimessä saa väheksyä*”, mutta huomautti, ettei maalittamista voi pitää kuitenkaan yhteiskunnallisena ongelmana tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta horjuttavana toimintana.

H3 huomautti, ettei maalittaminen ole vain äärioikeiston ja oikeistoradikaalien ilmiö, vaan myös ääri vasemmistopuolella harrastettiin samaa. Molemmat toimijat maalittivat niin toisiaan kuin viranomaisia ja päätöksentekijöitäkin.

H3 koki maalittamisen olevan enemmän oikeistopainotteista, H4 taas näki, että vasemmistopuolella maalitusta tapahtui enemmän. H2 huomautti, että maalittaja ei aina edes kuulunut äärijärjestöön – myös yksittäiset toimijat maalittivat esimerkiksi poliisiviranomaisia.

4.4 Äärioikeiston tulevaisuus Suomessa

4.4.1 Ennaltaehkäiseviä yhteiskunnallisia tekijöitä

Haastateltavat pitivät Suomea yleisesti ottaen rauhallisena maana ja ”suomalaista mentaliteettia” maltillisena, minkä vuoksi ääri liikeajattelun olisi ainakin toistaiseksi vaikea menestyä olosuhteissamme. Varsinkin Suomen korkea koulutustaso ja parlamentaarinen järjestelmä koettiin ennaltaehkäiseväksi elementiksi.

H2 piti hyvänä suomalaista vakaata ja hieman tylsistyttävääkin monipuoluejärjestelmää. Myös H3 kommentoi, ettei esimerkiksi yksittäinen radikaalikaan ajattelijakaan lopulta voisi edes vaikuttaa kovinkaan laaja-alaisesti nykyisen puoluejärjestelmän puitteissa, vaikka hänet valittaisiinkin kunta- tai eduskuntavaaleissa. H1 piti hyvänä myös sitä, että ”*puolueissa on monenmoista sakkia.*” Hän koki, että Suomessa sai kommentoida kriittiseen sävyyn esimerkiksi maahanmuuttopolitiikka: ”*jos mitään ei saisi kritisoida, se saisi aikaan tabuja ja tabut puolestaan lietsoisivat ääri toimijoita.*”

4.4.2 Kansainvälinen poliittinen näkymä

H1 ja H2 kokivat, että ilmiön tulevaisuus riippuisi ennen kaikkea niin Suomen kuin Euroopankin poliittisesta näkymästä. Suomen nykytilanne koettiin vakaana, mutta toisaalta kansainvälisille vaikutteille alttiina. H1 näki, että ”pitkällä tähtäimellä molemmilla puolilla [vasemmalla ja oikealla] ääriliikkeet pikemminkin vahvistuvat kuin heikkenevät, esimerkiksi Euroopassa tällaiset väkivallalla leikittelevät ja maahanmuuttovastaiset liikkeet ovat kasvussa, mikä osaltaan vaikuttaa ääriliikkeiden nousuun muuallakin.” H2 katsoi Euroopan sisäisen hajaannuksen saattavan vaikuttaa myös Suomeen ja koki ääriliikkeiden impulssien tulevan ulkomailta:

”Toki [ilmiö] on riippuvainen siitä mitä Euroopassa tapahtuu, eli jos Euroopassa tällainen kansallismielinen ja nationalistinen poliittinen ideologia saa vahvaa jalansijaa niin silloin on kasvupohjaa [ilmiölle Suomessakin], koska se kaikkihan tulee tänne hiljalleen ja silloin isompi osa ihmisistä alkaa miettiä sillä samalla tavalla, että hetkinen, että asiat onkin tosi huonosti ja Islam valloittaa suomen ja se pitää torjua ja poliitikot ei tee mitään ja poliittinen prosessi on liian hidas ja jotain pitää tehdä. Että se on toki mahdollista. Mutta ihan tässä hetkessä en koe, että [oikeistoradikalismi] olisi uhka, en valtakunnallisesti enkä paikallisesti.”

4.4.3 Uusi pakolaiskriisi

Kaikki haastateltavat kokivat oikeistoradikalismien aaltoliikettä käyvänä ilmiönä. Vuoden 2015 pakolaiskriisiä pidettiin viimeisimpänä ”piikkinä” äärioikeistoradikalismien nousussa. Kaikki haastateltavat totesivat, että mahdollinen seuraava pakolaisten aalto saattaisi tulevaisuudessa aiheuttaa uuden piikin äärioikeiston ja oikeistoradikaalien aktivoitumisessa. H3 kuitenkin huomautti, että ilmiö on aina tehnyt aaltoliikettä ja esimerkiksi 1970-luvun lopulla venepakolaisten tulo Suomeen aiheutti aikaisemman piikin äärioikeiston aktivoitumisessa. H4 muistutti, että jatkosodan jälkeen menetetyiltä alueilta evakuoitujen siirtolaisten tuloa Suomeen voidaan myös pitää eräänlaisena pakolaisaaltona. H3 totesi, että äärioikeiston ja oikeistoradikalismien nousu vaatisi jonkinlaista yhteiskunnallista kriisitilaa:

”Se, että [Suomeen] tulisi joku sellainen oikeasti iso, iso - - että menisi ihan fyysiseksi väkivallaksi, että tulisi joku tällainen iso kansannousu, niin kyllä se vaatisi jotain sellaista, että sitten olisi jotkut muutkin asiat huonosti täällä Suomessa. Kyllä Suomi reagoi toki kansainvälisiin juttuihin, mutta se, että täällä alkaisi oikeistoradikalismi rehottaa, niin kyllä se vaatisi oman näkemykseni mukaan, että täällä [Suomessa] tapahtuisi jotain radikaalia. Ei riitä, että jossain Saksassa tapahtuisi jotain, että joku AfD [Alternative für Deutschland, saksalainen äärioikeistopuolue] nousee siellä ykköseksi - - kyllä se vaatii, että täällä Suomessa tapahtuu jotain isoa, sanotaan vaikka että samanlainen [pakolais]aalto tai isompi aalto, mutta siinä alkaisi varmaan muutkin paikat ratketa siinä kohtaa, se [pakolaisaalto] ei olisi se ainut ongelma enää... Mutta siis aaltoliikettä tulee aina olemaan. Oikeaksi uhkaksi äärioikeistossa ei ole potentiaalia tällä hetkellä.”

4.4.4 Polarisoituminen ja yhteiskunnalliset olot

H4 nosti suomalaisen yhteiskunnan polarisoitumisen ongelmaksi, joka on näkynyt myös ääri liiketasolla: *”mitä enemmän tulee tällaista yhteiskunnan polarisoitumista niin sitä enemmän tällaiset ”annamme teille helpon vastauksen elämän ongelmiin” -ryhmät vetää ihmisiä [puoleensa].”*

H1 näki tuloerojen kasvun ja yhteiskunnan eriarvoistuminen ääriajattelua lietsovaksi tekijäksi. H4 koki myös varsinkin eriarvoistumisen ongelmalliseksi. Ihmiselle olisi taattava tietyt perustarpeet: *”jos on kylmä, nälkä ja hammasta särkee, niin se on puoltoista vuorokautta, kun olet jo valmis tekemään mitä tahansa.”* H4:n mukaan ääriajattelun ehkäisemiseksi kansalaisten oli myös koettava, että he todella kuuluvat yhteiskuntaan: *”yksi elementti on se, että kun menee vaikka Malmöhön - - heillä ei ole siellä lähiössä kauppaa, ei postia, ei pankkia, ei päiväkotia, eikä kouluun tule opettajia, niin millä tavalla ne ihmiset kokevat, että he ovat osa ruotsalaista yhteiskuntaa?”*

4.4.5 Suurin uhka: yksittäiset toimijat

H2 näki uhkana varsinkin yksittäiset toimijat ja heidän turhautumisensa *”asioiden hitauteen ja maltillisuuteen”* poliittisessa järjestelmässä. Järjestöihin saattoi myös hänen mukaansa liittyä henkilöitä, jotka *”haluavat tehdä jotakin väkivaltaista.”*

Tammikko (2019) on todennut, että poliittiseen väkivaltaan pyrkivät organisaatiot herättävät yleensä turvallisuusviranomaisten mielenkiinnon herkästi. Organisaatioiden rooli poliittisen väkivallan käyttäjinä on vaikeutunut ja pienentynyt, sillä viranomaiset pystyvät puuttumaan PVL:n kaltaisen suuren ja näkyvän organisaation toimintaan helposti. (Tammikko 2019, 100-101.) PVL:n lakkautusoikeudenkäynnin myötä haastateltavat kokivatkin, että järjestöjen sijaan suurimman huolenaiheen muodostavat tulevaisuudessa *”yksinäiset sudet”* eli yksittäiset toimijat, joita viranomaisten on huomattavasti haastavampi valvoa. H1 kiinnitti huomiota suomalaiseen väkivallan perinteeseen:

”En pidä järjestöjen toimintaa loppujen lopuksi kovinkaan vaarallisena, mutta yksittäiset henkilöt tai ihan pienet ryhmät - - niin niitä pidän huolestuttavina. Ja jos ajatellaan suomalaista väkivallan perinnettä, esimerkiksi koulusurmaajia, niin niissäkin on sellaista tiettyä äärioikeistoihailua ja ihmisvihaa. Kyllä näen, että jostain syystä suomalaiseen kulttuuriin sopii parhaiten yksittäisen äärioikeistoa ja massamurhaa ihailevan henkilön suorittama väkivaltainen teko. Järjestöistä en ole niin huolissani kuin yksittäisistä henkilöistä, joiden arvomaailma on väkivaltaa hyväksyvä.”

Tammikko (2019) kuvaili äärioikeistolaisia ja oikeistoradikaaleja järjestöjä *”kulttimaisina ympäristönä”*; vaikka järjestön toiminta voisikin näennäisesti pitäytyä lain rajoilla, se voi myös toimia yksittäisille henkilöille ja pienryhmille eräänlaisena väkivallantekoihin yllyttävänä innoittajana vihamielisyys kannaustavine ympäristöineen, kirjoituksineen ja kuvastoineen. Yhteisöt eivät itse syyllisty väkivallantekoihin, mutta ne hyväksyvät

avoimesti tai hiljaisesti muiden väkivallan käytön yhteisen päämäärän nimissä. (Tammikko 2019, 102.)

H1 pitikin huolestuttavana äärioikeistolaisten järjestöjen lietsomaa vihapuhetta internetalustoilla:

”On tällaista äärioikeistolaisten ryhmien lietsomaa vihapuhetta eli järjestöt tarjoavat alustan, jossa tarjoavat ja tuottavat uutissisältöä, ja sen verran sitoutuneita he toimintaan ovat, että sisällön tuottaminen on jatkuvaa. Se sisältö ruokkii sitten yksittäisiä henkilöitä, jotka voivat olla mukana järjestön toiminnassa tai kokonaan ulkopuolisiakin.”

Yksittäiset toimijat olivat H2:n mukaan vaarallisia, sillä he saattoivat toteuttaa tekonsa ilman minkäänlaisen taustajärjestön tahtotilaa: *”he ovat vain omaksuneet itselleen sen opin ja lähteneet toteuttamaan asiaa.”*

Yksittäisten toimijoiden tekemistä väkivallanteoista on saatu lähihistoriassa useita esimerkkejä. H2 nosti esiin Anders Breivikin ja Norjan vuoden 2011 terrori-iskut. Paason (2012) ja Strømmenin (2011) mukaan Breivikiä ei voida pitää perinteisenä äärioikeistolaisena toimijana, vaikkakin oikeistokenttään hänen ideologiansa liittää esimerkiksi voimakas kansallismielisyys ja ”yhden kulttuurin” ihailu ja esimerkiksi monikulttuurisuuden ja globalisaation vastustaminen. Breivik oli lainannut ideologiaansa paljon äärioikeistolaisia elementtejä, mutta ilmoitti ajatussuuntansa kuitenkin vastustavan esimerkiksi rasismia, kansallissosialismia ja fasismia. (Paaso 2012, 6; Strømmenin 2011, 27.)

H2 piti Breivikiä malliesimerkkinä vaarallisesta yksittäisestä toimijasta, eli henkilöstä, joka omaksuu tietynlaisen doktriinin, ”ismin” tai luo ideologiansa itse. Vaikka haastateltavat näkivät äärioikeiston väkivalta potentiaalinen suuntautuvan pääasiassa ääriivasemmistoon, vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän edustajiin ja esimerkiksi poliisiin, näki H2 yksittäisten toimijoiden olevan uhka myös ns. ”tavallisille kansalaisille”:

”Yksittäisten toimijoiden kautta niin sanottu tavallinenkin ihminen voi joutua [iskun] kohteeksi. - - ne [yksittäiset toimijat] saattavat omaksua netistä lukemaansa roskaa ja omaksua ajatusmaailmansa äärioikeistolaisesta propagandasta, mutta mitään ’aatteen paloa’ ei välttämättä ole taustalla.”

H1 nosti keskustelunaiheeksi myös toisiaan ihailevat ja lietsovat yksittäiset toimijat:

”Esimerkiksi tämä Teksasin joukkoampuja ihaili Uuden-Seelannin ampujaa, joka taas ihaili Breivikiä. Tämä tietynlainen alakulttuurien ihailu yksittäisten henkilöiden kohdalla - - se on kaikista huolestuttavinta.”

4.5 Mitä poliisi voi tehdä?

H2 kertoi, että poliisissa seurataan ääriliikkeitä aktiivisesti koko ajan: ”Seuraaminen tarkoittaa tiedon keräämistä, hankkimista ja analysointia. Eri poliisiyksiköt, paikallispoliisi, Suojelupoliisi ja Keskusrikospoliisi tekevät tiivistä yhteistyötä. Työstetään uhka-arvioita ja raportteja, ketä niitä milloinkin tarvitsee. Raportteja laaditaan esimerkiksi poliisilaitoksille ja ministeriöön, joskus valtionjohdolle.”

H1 nosti esiin nuorille suunnatun, moniammatillisessa yhteistyössä toteutetun Ankkuritoiminnan, jonka tarkoitus on ennaltaehkäistä nuorten tekemiä rikoksia. Toiminnan tarkoituksena on, että asiantuntijat poliisista sekä sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta ohjaavat oirehtivan nuoren mahdollisimman varhaisessa vaiheessa avun ja tuen pariin. Aikuiset ohjataan puolestaan tarvittaessa Exit-toiminnan pariin. Exit-hanke auttaa irrottautumaan vakavan rikollisuuden piiristä. H1:n mukaan poliisinkin tavoitteena on ”että kaveri saataisiin pois järjestötoiminnasta”, mutta huomauttaa, että ”jos ihmisellä on jokin ajatus, niin ei sitä voi sen päästä vaan pois ottaa” ilman, että henkilö itse siihen suostuu. H1 muistutti, että radikalisoitumiseen liittyi usein myös mielenterveysongelmia, jolloin poliisi tekee yhteistyötä mielenterveyspalveluiden kanssa ja ohjaa henkilön hoidon piiriin.

Kaikki haastateltavat korostivat vuoropuhelusuhteen luomista poliisin ja äärioikeistolaisten toimijoiden välillä. H2 kertoi, että keskusteluja poliisin ja äärioikeistotoimijoiden välillä käytiin sekä ennen että jälkeen mielenosoitusten ja silloin, kun jommallakummalla osapuolella ”nousee mieleen jokin asia.” H2:n mukaan keskustelujen sisältö liittyi useimmiten lähinnä äärioikeiston järjestämiin tapahtumiin: ”omista asioistaan he eivät kamalasti puhu.”

H3 piti poliisin ennalta estävää toimintoa ensiarvoisen tärkeänä. Ennalta estävällä toiminnolla on mahdollista luoda luottamuksellisia suhteita ja ”ne [luottamukselliset suhteet] tosiaan toimii sitten kaikissa näissä tapahtumissa - - päästään siihen puheyhteyteen, meidän on helpompi jutella näistä asioista ja sopia pelisäännöistä, toisin sanoen tutustua, jotta asiat, ne ikävätkin asiat, on helpompi poliisina esittää. Ja heidän on helpompi ottaa se eikiva asia sitten ns. tutulta ihmiseltä vastaan.” H3 peräänkuulutti ”vanhaa kunnan lähipoliisitoimintaa” – kun poliisi tuntee toimijat henkilökohtaisesti, kasvaa myös rikoksenteokynnys: ”vähän sillä lailla että ’tuo poliisi tietää kuka minä olen ja mitä minä teen, niin uskallanko tai haluanko tehdä mitään.’”

H4 kommentoi, että ääriajattelun ennaltaehkäisyvastuu on koko yhteiskunnan yhteinen: ”Kyllä se on tämän yhteiskunnan vastuu, se on enemmänkin yhteiskunnan rakenteista kiinni. Jos joku hakeutuu ääriliikkeen pariin, niin poliisi on siinä lähinnä palokuntana.” Liekit ovat jo leimahtaneet, vahinko on jo tapahtunut. H4:n mukaan yksittäinen poliisimies voi osaltaan kuitenkin vaikuttaa ”sillä perustyöllä” eli kohtelemalla ihmisiä tasapuolisesti ja ammattitaitoisesti esimerkiksi mielenosoituksissa. H4 korosti, että ihmisen perusoikeus on tulla yhteiskunnassa kuulluksi ja jakoi H3:n ajatuksen lähipoliisitoiminnasta: ”poliisin pitäisi pyrkiä olemaan niiden [äärioikeistotoimijoiden] kanssa tekemisissä muutenkin kuin sähköpostitse, niin kun yleisestikin ihmisten kanssa - - ja selkeästi kun se ihminen siinä, se

poliisimies, sanoo toiselle ihmiselle, että tuon natsilipun käyttäminen ei nyt vaan onnistu, niin kyllä se on aina helpompaa.”

Haastateltavat kokivat, että poliisin asiaan liittyvä resursointi oli riittävällä tasolla. Kaikki haastateltavat työskentelivät suurten poliisilaitosten alueilla. H1 koki, että ”*tärkeämpää kuin resursseista itkeminen on se, että toimintamallit ovat kunnossa. Kehityskohteita on hoitoon pääsyssä ja esimerkiksi lainsäädännössä. Myös poliisilaitosten resursoinnissa on eroja, kaikilla ei ole yhtä hyviä resursseja.*” H3 koki hieman hankalaksi äärioikeistotoimijan ja poliisimiehen välisen suhteen ”*henkilöitymisen.*” Henkilöitymistä yritettiin H3:n mukaan välttää, mutta käytännössä se oli vaikeaa. H3 koki keskusteluyhteyden ottavan takapakkia silloin, kun keskusteluyhteyttä hoitanut poliisi vaihtoikin urallaan toiseen tehtävään. Tällöin pitkäjänteinen luottamussuhteen rakentaminen äärioikeistolaisiin toimijoihin oli aloitettava jälleen alusta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toiminta 2010-luvun Suomessa

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisina äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toiminta näyttäytyvät poliisin silmin 2010-luvun Suomessa. Tarkentavat kysymykset olivat seuraavat:

- Mitkä tekijät kuvaavat suomalaista äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimijakenttää?
- Mitä äärioikeistolainen väkivalta on ja keihin se kohdistuu?
- Vaikuttaako äärioikeistolainen tai oikeistoradikaali liikehdintä kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen Suomessa?
- Millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden?
- Miten poliisi reagoi ilmiöön?

Tarkoitukseni oli tuottaa Saarisen (2018) ääriivasemmistolaista ekstremismiä 2010-luvun Suomessa käsittelevälle opinnäytetyölle eräänlainen vastapari. Työni tutkimuskysymykset olivat siten mukailuja Saarisen työn tutkimuskysymyksistä. (Saarinen 2018, 3-4.)

Koen, että tutkimuskysymyksiini saatiin haastatteluissa hyviä ja perusteltuja vastauksia. Tässä luvussa esittelen tuloksista johtamani yhteenvedon ja vastaan asettamiini tutkimuskysymyksiini.

5.1.1 Mitkä tekijät kuvaavat ilmiön toimijakenttää?

Haastateltavat kuvasivat tyypillistä äärioikeisto- tai oikeistoradikaaliaktiivisia n. 30-vuotiaaksi mieheksi. Taustallaan aktiivilla oli usein haastateltavien mukaan joko syrjäytyneisyyttä, yksinäisyyttä, työttömyyttä, rikollisuutta tai päihdeongelmaa. H4 totesi, että mukaan mahtui toki myös niin kutsuttuja ”tavallisia ihmisiä”. Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen aktiiveja pidettiin muihin verraten keskiluokkaisempina ja päihdevastaisimpina.

Haastateltavat kertoivat äärioikeistolaisen ja oikeistoradikaalin toiminnan ilmenevän alueillaan lähinnä ajoittaisina mielenosoituksina ja julkisten tapahtumien järjestämisinä, esitteiden ja tarrojen jakamisina julkisilla paikoilla, katupartioimintana, lippuvartioina sekä järjestöjen sisäisinä, suljettuina kokouksina ja tapahtumina. Internetissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva viestintä nähtiin tärkeänä osana äärioikeistolaisten ja oikeistoradikaalien liikkeiden ja järjestöjen toimintatapaa.

Kaikki haastateltavat pitivät selkeän johdon ja hierarkkisen rakenteen omaavaa Pohjoismaista Vastarintaliikettä kentän organisoiduimpana ja järjestäytyneimpänä tekijänä, mutta äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimintakenttää kuvailtiin yleisesti ottaen

hajanaiseksi. H1 katsoi hajanaisuuden liittyvän toimijoiden jäsentymättömyyteen ja ideologisiin erimielisyyksiin. Järjestöjen nähtiin tekevän yhteistyötä silloin tällöin mielenosoituksissa ja erinäisissä julkisissa tapahtumissa, mutta yhteistoiminnan katsottiin pääasiallisesti olevan vähäistä ja pienimutoista. H4 näki, että äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toimijakenttä on ollut toisinaan hajanaisempi, toisinaan taas yhtenäisempi. Hänen mukaansa Vastarintaliikkeen lakkautusoikeudenkäynti olisi viime aikoina yhdistänyt äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia rintamaa.

Toinen toimijakenttää kuvaava tekijä oli johtamattomuus. Liikkeiden ja järjestöjen toiminta jäi H1:n mukaan usein yksittäisten henkilöiden varaan ja H2 ja H3 näkivät järjestöjen johtoportaan kompuroivan usein keskinäisissä ristiriidoissa. Toimijakentällä ei ollut vahvaa johtajaa, jonka katsottiin olevan hajanaisuuden lisäksi osasy s toiminnan pienimuotoisuuteen.

Haastateltavien mukaan äärioikeistolaisten ja oikeistoradikaalien järjestöjen toimintamahdollisuuksia rajoittivat myös esimerkiksi haluttomuus tai kyvyttömyys lähteä mukaan puoluetoimintaan. Suurin osa järjestöistä katsoi nykyisten puoluetoimijoiden olevan aatemaailmaltaan liian maltillisia. H3 huomautti, että yksittäiset järjestöihin liitetyt jäsenet olivat kuitenkin olleet ehdolla esimerkiksi kunta- ja eduskuntavaaleissa.

5.1.2 Uhka kansalliselle turvallisuudelle?

Kaikkien haastateltavien yhtenäisen kannan mukaan äärioikeistolainen tai oikeistoradikaali liikehdintä ei uhkaa kansallista turvallisuutta. Turvallisuusviranomaisten katsottiin olevan hyvin tilannekuvan tasalla. Haastateltavat totesivat äärioikeistolaisten ja oikeistoradikaalien järjestöjen olevan jäsenmääriltään pieniä, mutta osaavan käyttää mediahuomion taitavasti hyödykseen saadakseen näkyvyyttä aatteilleen. H2:n mukaan aktiivisia jäseniä oli suurimmissa liikkeissä useimmiten vain joitakin kymmeniä.

5.1.3 Uhka yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle?

Varsinaista laajamittaista uhkaa liikehdintä ei yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle haastateltavien mukaan aiheuta. Haastateltavat näkivät, että äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali toiminta aiheuttaa kohtalaisia riskejä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle lähinnä mielenosoitusten tai muiden julkisten esiintymisten yhteydessä. H3:n mukaan äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit järjestöt aiheuttivat harvemmin itsekseen esimerkiksi järjestyshäiriöitä. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavia riskejä syntyi yleensä silloin, kun paikalle oli odotettavissa oikeistoradikaalien mielenosoituksen lisäksi äärivasemmiston vastamielenosoitus. Poliisin katsottiin kuitenkin pystyvän puuttumaan riskitekijöihin ja pyrkivän tehokkaasti ennaltaehkäisemään mielenosoittajien yhteenottoja.

Äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit toimijat syyllistyivät H1:n näkemyksen mukaan pääasiassa henkeen ja terveyteen ja toisinaan omaisuuteen kohdistuviin rikoksiin. Yleisesti ottaen suomalaista mielenosoituskulttuuria pidettiin maltillisena.

5.1.4 Keihin äärioikeistolainen ja oikeistoradikaali väkivalta kohdistuu?

Äärioikeistolaisten ja oikeistoradikaalien toimijoiden ei nähty harjoittavan systemaattista väkivaltaa. Mikäli väkivallankäyttöä esiintyi, se suuntautui pääasiassa äärivasemmistolaisiin vastamielienosoittajiin mielenosoitusten yhteydessä. Osa väkivallanteoista liittyi maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin, mutta järjestelmällisen ja järjestötason väkivallan sijaan kyse oli H1:n mukaan hetken mielihohteessa tai vahvassa päihtymystilassa tehdyistä pahoinpitelyrikoksista tai laittomista uhkauksista. Tämänkaltaisten viharikosten taustalla oli H3:n mukaan useimmiten järjestön sijaan yksittäinen henkilö.

Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen vallankumouksellisen ideologian vuoksi väkivalta saattaisi H2:n ja H3:n mukaan kohdistua myös esimerkiksi poliittisiin päättäjiin. Haastateltavat näkivät, että äärioikeistolaiset ja oikeistoradikaalit tekijät saattaisivat suhtautua väkivaltaisesti myös poliisiin. H3 piti väkivaltaisuuksia poliisia kohtaan epätodennäköisenä, mutta mahdollisena.

Fyysisen väkivallan sijaan haastateltavat näkivät internetissä tapahtuvien vihaviestien lähettelyn ja maalittamisen ominaisempana strategiana äärioikeistolaisille ja oikeistoradikaaleille toimijoille.

5.1.5 Millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden?

Äärioikeistolaisen ja oikeistoradikaalin liikehdinnän nähtiin elävän aaltoliikettä. Tulevaisuudennäkymän katsottiin riippuvan esimerkiksi kansainvälisestä poliittisesta näkymästä ja uudesta mahdollisesta pakolaiskriisistä. Kotimainen ilmiö nähtiin kansainvälisille vaikutteille alttiina. H3 huomautti, että äärioikeistolaisen ja oikeistoradikaalin ilmiön nousu kansansuosioon vaatisi kuitenkin paljon, kuten suomalaisen yhteiskunnan ajautumisen jonkinlaiseen kriisitilaan.

Myös yhteiskunnallisen keskustelun polarisoituminen, tuloerojen kasvu ja eriarvoistuminen nähtiin ääriajattelua lietsoviksi tekijöiksi. Toistaiseksi Suomi koettiin kuitenkin vakaaksi ja rauhalliseksi maaksi, jonka korkea koulutustaso ja parlamentaarinen järjestelmä katsottiin ääriajattelua ennaltaehkäiseväksi elementiksi.

Suurimpana uhkana koettiin äärijärjestöistä riippumattomat yksittäiset toimijat, joiden toimintaa viranomaisten oli järjestöjä hankalampi valvoa. Yksittäiset toimijat saattoivat ottaa vaikutteita äärioikeistolaisesta ideologiasta ja järjestöjen propagandasta, mutta toimia kuitenkin ilman varsinaisen taustajärjestön tahtotilaa.

5.1.6 Poliisin oma toiminta

Haastateltavat näkivät pääasiallisesti poliisiorganisaation toiminnan hyvänä ja onnistuneena. Poliisin koettiin olevan ajan tasalla ääriliikehdinnän suhteen ja seuraavan ilmiötä aktiivisesti.

Nuorille suunnattua Ankkuritoimintaa ja vakavasta rikollisuudesta irrottautumiseen tähtäävää Exit-hanketta pidettiin tärkeinä tukitoimintoina. Poliisin asiaan liittyvä resursointi nähtiin riittävänä ja yhteistyö eri viranomaisten ja poliisiyksiköiden välillä hyvänä.

Haastateltavat korostivat luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen luomista poliisin ja ääri liiketoimijoiden välillä. H3 nosti esiin ennalta estävän toiminnon tärkeyden. H4 halusi H3:n tavoin pitää kiinni lähipoliisiajutuksesta ja poliisin ihmisten pariin jalkautumisesta esimerkiksi mielenosoituksissa.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksella ei voida koskaan saavuttaa ilmiötä kokonaisuudessaan tai kaikessa syvällisyydessään, mutta esimerkiksi hyvin suunnitelluilla tutkimusasetelmilla ja useilla eri näkökulmanvaihdoksilla voidaan kuitenkin saavuttaa monipuolista tietoa ilmiöstä ja sen myötä lisätä ymmärrystä aihealueesta (Puusniekka & Saarinen-Kauppinen 2009, 5).

Haastattelijalta vaaditaan aina Hirsjärven ja Hurmeen (2004) mukaan taitoa, kokemusta ja koulutautumista haastattelijan tehtävään. Itselläni ei kuitenkaan ollut minkäänlaista aikaisempaa kokemusta teemahaastattelun tekemisestä, joten tämä on voinut vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Hirsjärvi ja Hurme toteavat myös, että haastattelutilanteen huonona puolena on, että se voi sisältää monia virhelähteitä. Virheet voivat aiheutua niin haastattelijasta kuin haastateltavastakin. Haastattelijan katsotaan olevan usein valta-asemaassa haastateltavaan nähden ja haastateltava saattaa tällöin antaa suopeita vastauksia haastattelijaa miellyttääkseen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 34-35.)

Koska poliisiorganisaatio on hierarkkinen linjaorganisaatio, en kokenut olevani valta-asemassa suhteessa haastateltaviini. Nuorempana konstaapelina olen luonnollisesti arvojärjestyksen alatasolla, toisin kuin poliisiorganisaatiossa jo pitkään työskennelleet, ammattitaitoiset ja kokeneet haastateltavani. Hierarkkisesta lähtökohdasta huolimatta koin, että haastattelutilanteissa roolimme olivat jokseenkin tasavertaisia, kahden poliisimiehen välisiä kollegiaalisia keskustelutilanteita. Poliisiopiskelijan roolini vuoksi haastateltavat ovat tuskin antaneet haastatteliijaansa myötäileviä vastauksia, joten tietynlaisella alisteisella asemallani on saattanut olla myönteisiä vaikutuksia tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimuksen vahvistettavuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi haastateltavat ovat saaneet työn valmistuttua marraskuussa 2019 aineiston luettavakseen ja tarkastettavakseen. H1 pyysi joitakin muokkauksia kommenttinsa sanavalintoihin liittyen ja huomasi tekstissä yhden asiavirheen, joka poistettiin. H3 pyysi muuttamaan erään kommenttinsa sanavalinnan toiseen muotoon. H2 ja H4 eivät halunneet tekstiin muutoksia.

5.3 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet

Aineistonkeruuni rajoittui vain neljään haastateltavaan, joten tutkimustulosta voidaan pitää suuntaa-antavana. Luotettavamman ja kokonaisvaltaisemman tuloksen saamiseksi

haastatteluja olisi pitänyt kohdistaa useampaan eri poliisilaitokseen ja -yksikköön. Koen, että opinnäytetyön laajuuden huomioon ottaen haastateltavien määrä oli kuitenkin riittävä. Aiheenalueen parissa täysipäiväisesti työskenteleviä poliisimiehiä on maassamme kohtalaisen vähän ja neljällä haastattelemani poliisimiehellä oli suurimmilta osin samankaltainen käsitys äärioikeiston ja oikeistoradikalismien nykytilasta Suomessa. Koen onnistuneeni tuomaan esille poliisin näkökulmaa käsiteltävään aiheeseen.

Jatkotutkimuksessa aineistonkeruuta voisi laajentaa haastatteleamalla useampien poliisilaitosten ja -yksiköiden poliisimiehiä sekä aihepiiriin tutustuneita yhteiskuntatieteilijöitä tai politiikan tutkijoita. En käsitellyt työssäni ilmiötä varsinaisesti ennaltaehkäisevästä näkökulmasta, joten jatkotutkimusta voisi rakentaa tämän teeman ympärille. Jatkotutkimuksen voisi ulottaa käsittämään myös liikehdinnän eurooppalaisia ja kansainvälisiä ilmentymiä ja kytköksiä. Mikäli näkökulmaa haluaisi elävöittää, voisi jatkotutkimustyötä varten haastatella myös äärioikeistolaisia ja oikeistoradikaaleja toimijoita.

LÄHTEET

Bjørgo, Tore & Gjelsvik, Ingvild Magnæs 2017: *Right-Wing Extremists and anti-Islam Activists in Norway: Constraints against Violence*. Norwegian Police University College and Center for Research on Extremism (C-REX), University of Oslo.

Bäckgren, Noona & Hänninen, Anna-Mari & Paakkanen, Mikko & Parikka, Valtteri 2017: *Suomi ensin -mielenosoitusleiri purettiin Rautatientorilla – poliisi jatkaa tänään tiivistä partiointia paikalla*. Helsingin Sanomat, hs.fi. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005268671.html> (viitattu 20.10.2019)

Eurostat 2018: *Asylum statistics*. Luettavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics (viitattu 2.11.2019)

Finnish Defence League ry:n nettisivut, 2019. Luettavissa: www.fdl.fi (viitattu 27.10.2019)

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004: *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki, Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004: *Tutki ja kirjoita*. 10., osin uudistettu laitos. Jyväskylä, Kirjayhtymä Oy.

Holappa, Henrik 2016: *Minä perustin uusnatsijärjestön – Suomen Vastarintaliikkeen ex-johtajan muistelmat*. Helsinki, Into Kustannus Oy.

Hänninen, Jera & Hänninen Jyri 2010: *Tuhansien aatteiden maa – ääriajattelua nyky-Suomessa*. Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö.

Jansson, Kaisu & Roslund, Riku & Rissanen, Juha 2018: *Ylen selvitys paljastaa: Jopa kahdella kolmesta natsijärjestö PVL:n ja Soldiers of Odinin näkyvimmistä suomalaisjäsenistä on rikostaustaa*. Yle.fi, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10534206> (viitattu 20.10.2019)

Jokinen, Thomas 2011: *Ääriliikkeet Suomessa 1990- ja 2000-luvuilla* teoksessa Kullberg, Anssi (toim.): *Suomi, terrorismi, Supo – Koira joka ei haukkunut*. Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö

Jokisalo, Jouko 2016: *Euroopan radikaali oikeisto*. Helsinki, Into Kustannus Oy.

Kananen, Jorma 2014: *Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas*. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansallinen vastarinta - radikalisoituvan Suomen uutiset 2018. Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen internetsivut, luettavissa: www.vastarinta.com (viitattu 15.10.2019).

Kansallismielisten liittouma ry:n internetsivut. Luettavissa: <https://liittouma.fi/web/wordpress> (viitattu 18.10.2019).

Kielitoimiston sanakirja 2018. Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi> (viitattu 14.10.2019)

Kotonen, Tommi 2016: *Äärioikeisto ei ole yhtenäinen liike – monien sirpaleisten ryhmien vihollinen on silti usein sama.* Suomen Kuvalehti, luettavissa: <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/aarioikeisto-yhtenainen-liike-sirpaleiset-ryhmat-kilpailevat-toisiaankin-vastan/> (viitattu 20.10.2019)

Kotonen, Tommi 2018: *Politiikan juoksuhaudat: Äärioikeistoliikkeet Suomessa kylmän sodan aikana.* Jyväskylä, Atena kustannus Oy.

Korkein oikeus (KKO) 2019: *KKO myönsi Pohjoismaiselle Vastarintaliikkeelle valitusluvan ja kielsi väliaikaisesti sen toiminnan.* Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2019/03/kkomyonsipohjoismaisellevastarintaliikkeellevalitusluvanjakielsivaliaikaisestisentoiminnan.html> (viitattu 20.10.2019)

Kullberg, Anssi 2011: *Terrorismi ja Suomi – koira joka ei haukkunut* teoksessa Kullberg, Anssi (toim.): *Suomi, terrorismi, Supo – Koira joka ei haukkunut.* Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö.

Maahanmuuttovirasto 2019. *Turvapaikkahakemukset.* Luettavissa: <https://tilastot.migri.fi/index.html#applications/23330?start=540> (viitattu 2.11.2019)

Mölsä, Ari 2011: *Kovat syytteet Pride-kulkueeseen kohdistuneesta kaasuhyökkäyksestä.* Yle.fi, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-5351823> (viitattu 20.10.2019)

Mölsä, Ari 2018: *Hovioikeus: Jesse Torniainen syyllistyi törkeään pahoinpitelyyn asema-aukion hyppypotkujutussa – syyte törkeästä kuolemantuottamuksesta hylättiin.* Yle.fi, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10041960> (viitattu 20.10.2019)

Nironen, Saija 2015: *Tuli on roihunnut useissa vastaanottokeskuksissa – Yle koosti syksyn tapaukset yhteen.* Yle.fi, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8517586> (viitattu 20.10.2019)

Paaso, Maria 2012: *Vastajihad. Anders Behring Breivikin manifesti ”2083: Eurooppalainen itsenäisyysjulistus” esimerkkinä vastajihadistisesta tekstistä.* Suojelupoliisi, tutkimusraportti 1/2012. Luettavissa: https://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstruct

[ure/64070_Maria_Paaso_VASTAJIHAD_Supo_tutkimusraportti_1_2012.pdf?d1fb03627355d488](https://www.supo.fi/64070_Maria_Paaso_VASTAJIHAD_Supo_tutkimusraportti_1_2012.pdf?d1fb03627355d488) (viitattu 14.10.2019)

Paloheimo, Heikki & Wiberg, Matti 2012: *Politiikan perusteet*. Helsinki, Sanoma Oy.

Puusniekka, Anna & Saarinen-Kauppinen, Anita 2009: *Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Tampere, Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja.

Saarinen, Mitri 2018: *Ääriivasemmistolainen ekstremismi 2010-luvun lopun Suomessa poliisin näkökulmasta*. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Sallamaa, Daniel 2018: *Ulkoparlamentaarinen äärioikeistoliikehdintä ja maahanmuuttovastaisuus 2010-luvun Suomessa*. Helsinki, Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja.

Savikko, Sanna 2016: Supon yksikönpäällikkö: Soldiers of Odin -järjestössä on hyvinkin vahvaa muukalaisvastaisuutta. Yle.fi, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8749285> (viitattu 15.10.2019)

Seppälä, Antti 2016: 22 saa syytteen uusnatsien mellakasta Jyväskylässä. Yle.fi, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9242007> (viitattu 15.10.2019)

Siltala, Juha 2011: *Suomen sisäisen rauhoittumisen historia 1900-luvulla ja poliittisen väkivallan selitysteoriat* teoksessa Kullberg, Anssi (toim.): *Suomi, terrorismi, Supo – Koira joka ei haukkunut*. Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö.

Silvennoinen, Oula & Tikka, Marko & Roselius, Aapo 2016: *Suomalaiset fasistit. Mustan sarastuksen airuet*. Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö.

Sisäministeriö 2016: *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016. Kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyyn toimenpideohjelma*. Sisäministeriön julkaisu.

Sisäministeriö 2018: *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018. Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä*. Sisäministeriön julkaisu.

Strømmen, Øyvind 2011: *Äärioikeisto, vastajihadismi ja terrorismi Euroopassa*. Cappelen Damm. Suomentanut Eskelinen, Heikki. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sundström, Leif 2007: *Fasismi*. Helsinki, Suomen rauhanpuolustajat, Like.

Suojelupoliisi 2018: *Suojelupoliisin juhlavuosikirja*. Luettavissa: www.supo.fi (viitattu 2.11.2019)

Suomen Sisu ry:n internetsivut. Luettavissa: <https://www.suomensisu.fi> (viitattu 4.11.2019)

Tammikko, Teemu 2019: *Vihalla ja voimalla: poliittinen väkivalta Suomessa*. Helsinki, Gaudeamus.

Vastarintaliikkeen käsikirja 2017. Pohjoinen perinne ry. Luettavissa: <https://www.vastarinta.com/wp-content/uploads/2017/12/Opas-aktivisteille.pdf> (viitattu 15.10.2019)

Vuorinen, Marja 2004: *Herrat, hurrit ja ryssän kätyrit – suomalaisuuden vastakuvia* teoksessa Pakkasvirta Jussi & Saukkonen, Pasi (toim.): *Nationalismit*. Helsinki, Warner Söderström Osakeyhtiö.

LIITE

Teemahaastattelurunko

Poliisin näkökulma äärioikeistoon ja oikeistoradikalismiin 2010-luvun Suomessa

- Oma kokemus käsiteltävästä aiheesta
- Mitkä tekijät kuvaavat suomalaista äärioikeistolaista ja oikeistoradikaalia toimijakenttää?
- Mitä äärioikeistolainen väkivalta on ja keihin se kohdistuu?
- Vaikuttaako äärioikeistolainen tai oikeistoradikaali liikehdintä kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen Suomessa?
- Millaisena poliisi näkee ilmiön tulevaisuuden?
- Miten poliisi reagoi ilmiöön?